TARPTAUTINĖS MOTERS DIENOS PROGA SVEIKINAME LIETUVES IR VISO PASAULIO MOTERIS, KOVOJANČIAS UŽ PASAULINĘ TAIKĄ IR VISOS ŽMONIJOS ŠVIESESNĮ RYTOJŲ

LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ
THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NR. 10 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, KOVO [MARCH] 7, 1980 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 69-IEJI METAI

KRISLAI

Pagerbsime mūsų seses
Dar kartą
Šlovė atletams
Telkiasi kovai
Lai išgirsta visas Kongresas
Pasvaliečių šukis
Pavojingas reiškinys

A. BIMBA

Šį sekmadienį, kovo 8 d., New Yorko Lietuvių Moterų Klubas Laisvės salėje rengia Tarptautinės Moters Dienos—Kovo 8-sios minėjimą su labai įdomia, įvairia programa. Susieisime mūsų mieląsias seses pagerbti. Nesuvilkime minėjimo rengėjų; susirinkime kuo skaitlingiausiai. Lai nuo dalyvavimo sulaiko šios plačios apylinkės laisvieičius ir visus geros valios susipratusiuos lietuvius tiktai labai, labai rimta priežastis!

□

Norvegijos laikraštis "Friheten" paskelbė savo korespondento pasikalbėjimą su Afganistano Demokratinės Respublikos Prezidentu Babrak Karmalu. Jis dar kartą storiausiai pabrėžia, kad Tarybų Sąjungos labai limituota militarinė pagalba buvo atsiųsta, afganistaniečiams jos prašant apsigynimui nuo imperialistinių jėgų, atsiųstų iš Jungtinių Valstijų. Kinijos ir Pakistano, agresijos. Kaip greitai ta gresme praeis, bus nutraukta bei prašalinta, nebebus nei reikalo, nei prasmės tarybinėms, militarinėms jėgoms Afganistane būti ir jos išsikraustys.

Kaip žinia, tą patį prieš kelias dienas storai pabrėžė ir Tarybų Sąjungos Prezidentas Leonidas Brežnevas.

□

Kai tik žieminiai olimpiniai žaidimai Lake Placid pasibaigė, kaip žinia, grupė šios šalies atletų su penkis aukso medalius laimėjusių Eric Heiden priešakyje buvo pakviesta į Baltuosius Rūmus pas Prezidentą Carterį į svečius. Pasirodo, kad Heidenas nuėjo ne tuščiomis rankomis. Jis nuvežė prezidentui ir "dovaną", kuri buvo tikrai nepaprasta, prezidento nesitikėta ir nelaukta. Tik paklausykite: Ji susidėjo iš Heideno ir kitų žymių atletų parašų ant peticijos, reikalaujančios prezidento atšaukti jo paskelbtą boikotą šią vasarą Maskvoje įvyksiantiems olimpiniams žaidimams! Nesunku įsivaizduoti, kaip Carteris jautėsi, gavęs tokią "dovaną"!

Dar daugiau: Iš Washingtono pranešta, kad šiomis dienomis vėl tapo pasiųsta prezidentui su tokiu pat reikalavimu peticija, daugelio atletų pasirašyta.

Galiu tik pasakyt: Šlovė mūsų sportininkams!

□

Praeitą savaitgalį Virginia valstijos sostinėje Richmonde įvyko juodųjų amerikiečių sąskrydis. Jame dalyvavo virš 1,000 pačių žymiausių juodųjų veikėjų iš visų šios šalies kampų. Konferencija

[Tąsa 4 pusl.]

Japonijos komunistų laimėjimai

Tokyo. — Vasario paskutinėmis dienomis įvyko Japonijos Komunistų Partijos 15-asis suvažiavimas. Jame dalyvavo net 1,035 delegatai. Suvažiavimas praėjo labai pakilioje nuotaikoje.

Japonijos komunistų gali pasididžiuoti nemažais laimėjimais. Iš viršininkų pranešimų suvažiavimui pasirodė, kad šiandien jų partija turi daugiau kaip 400,000 narių. Tik per trejetą metų po 14-ojo suvažiavimo į partiją įstojo daugiau kaip 70,000 naujų narių. Savo skaičių atstovų parlamente Komunistų Partija padvigubino. Neseniai išrinktame naujame parlamente ji turi 41 atstovą. O dabar provincinėse ir miestų valdžiose partija turi 3,596 atstovus.

Komunistų Partijos suvažiavimas pasmerkė dabartinės Kinijos vadovybės vedamą antitarybinę politiką.

Washingtonas. Tik vasario 29 d. F. B. I., paskelbė, kad 1979 metais buvo iš šios šalies išmesti penki socialistinių kraštų diplomatai neva už šnipinėjimą. Bet nepasakoma, kodėl iki šiol tas nebuvo viešai paskelbta.

Tyrinės buvusias olimpines žaidynes

Albany, N. Y. — New Yorko Valstijos Senatas nutarė neseniai Lake Placid įvykusias žiemines olimpines žaidynes gerai patyrinėti. Senatoriai sako gauną labai daug iš žmonių nusiskundimų, jog žaidimai buvę tvarkomi ir pravesti neteisingai, suktai. Pav., dar prieš pradėsiant žaidimus buvę paskelbta, kad įėjimui žaidimus stebėti bilietai visi iš anksto parduoti, tuščių vietų stebėtojams nebėra, tuo tarpu agentai slaptai bilietus pardavinėjo, už juos gaudami didelius pinigus. Vadinasi, įėjimo bilietų buvo ir už gerus pinigus jų buvo galima gauti.

Tokie ir kitokie žmonių nusiskundimai būsią nuodugniai ištirti ir suktybės iškeltos aikštėn. Surasti kaltininkai būsią smarkiai nubausti. Paragėsime . . .

Sen. Kennedy nepasiduosiąs

Nors New Hampshire įvykusiuose pirminiuose rinkimuose senatorius Kennedy pralaimėjo, išrinkdamas į Demokratų Partijos būsimąjį suvažiavimą tik 9 delegatus prieš prez. Carterio 10 delegatų, bet jis žada nenuleisti rankų ir tęsti pastangas nominacijas laimėti. Jis savo kalbas prieš Carterį ir jo politiką dargi paaštrino.

Pasitarimas su Tarybu Sąjungos atstovu

Washingtonas. — Vasario 29 d. Jungtinių Valstijų valstybės sekretorius Cyrus Vance turėjo pusės valandos pasitarimą su Tarybų Sąjungos ambasadoriumi Anatoly F. Dobrynin. Buvę tartasi dėl padėties Afganistane.

Tuo pačiu reikalu tą pačią dieną sekretorius Vance Turėjęs pasitarimą ir su Anglijos, Kanados, Prancūzijos, Italijos, Japonijos ir Vakarų Vokietijos ambasadoriais. Pasitarimų rezultatai neskelbiami.

Filmas nebus rodomas kaliniams

Filmas apie anais metais Attica kalėjime įvykusį kalinių sukilimą, per kurį žuvo 43 žmonės, nebus rodomas televizijoje šio kalėjimo 1,640 kalinių.

Kaip žinoma, tada laike sukilimo žuvo vienas kalėjimo sargas ir trys kaliniai, bet per gubernatoriaus pasiųsto valstijos policijos vieneto, susidedančio iš 1,000 gerai ginkluotų policininkų, užpuolimą atimti iš sukilusių kalinių kalėjimo kontrolę, buvo užmušta 10 įkaitų ir 29 kaliniai.

Apie tą tragišką, nepamirštamą įvykį Tom Wicker parašė knygą, pavadintą "A Time to Die" ("Laikas mirti"), pagal kurią tapo susuktas filmas. Buvo pagarsinta, kad American Broadcasting Company filmą parodys ir Attica kalėjimo įnamiams bet beveik paskutinę dieną rodymas buvo atšauktas.

Chicago, Ill. — Federalinis tarpininkas tarpe miesto valdžios ir streikuojančių ugniagesių sako, kad jis tikisi, jog greitu laiku bus susitarta ir streikas baigtas. Bus paskelbta amnestija visiems ugniagesiams, nubaustiems kalėjimu už dalyvavimą streike.

Tarybų Lietuvos naujienos

(TELEGRAMA)

RINKIMAI IR JŲ REZULTATAI

Vilnius. — Vasario 24 dieną Tarybų Lietuvoje, kaip ir visoje Tarybų Sąjungoje, įvyko rinkimai į Respublikos Aukščiausiąją Tarybą, rajonų, miestų, gyvenviečių ir apylinkių liaudies deputatų tarybas.

Nuo ankstyvo ryto šventiškai nusiteikę miestų ir kaimų darbo žmonės ėjo į rinkimines bustines atlikti savo pilietines pareigas. Beveik du milijonai 300 tūkstančių Tarybų Lietuvos piliečių atidavė savo balsus už geriausius Respublikos žmones.

Į Lietuvos TSR Aukščiausiąją Tarybą išrinkta 350 deputatų. Jų tarpe—Lietuvos Komunistų Partijos ir Respublikos vyriausybės vadovai, darbininkai, žemdirbiai, žymūs mokslininkai, kultūros veikėjai. Deputatų amžius—nuo devyniolikos metų iki septyniasdešimt devynerių. Jauniausia deputatė yra Klaipėdos rajono "Bolševiko" kolūkio melžėja Janina Žemgulytė, vyriausias—Lietuvos Komunistų Partijos Revizijos Komisijos pirmininkas, socialistinio darbo didvyris Kazimieras Liaudis. Deputatais išrinkti tie, kas kovojo už Tarybų Valdžią smetoniniame pogrindyje—Akademikas Vladas Niunka, istorikas Romas Šarmaitis, Archyvų valdybos rišininkas Feliksas Bieliauskas.

Greta jų, išrinkti tie, kurie su ginklu rankose gynė Tėvynę nuo fašistinių grobikų, vadavo Tarybų Lietuvą iš okupantų—dimisijos generolas majoras Pranas Petronis, Lietuvos TSR Liaudies kontrolės komiteto pirmininkas Albertas Barauskas. Didelį pasitikėjimą rinkėjai pareiškė pastarųjų penkmečių darbo pirmūnams. Tai—Vilniaus skaičiavimo mašinų gamyklos frezuotojas, socialistinio darbo didvyris Pranas Svilainis, Pakruojo rajono Melnikaitės kolūkio traktorininkė Marija Armonavičienė, Silutės melioratorius Titas, "Kauno audinių" fabriko audėja Elena Markevičienė.

Į Lietuvos TSR Aukščiausiąją Tarybą išrinkti devynių tautybių deputatai, kas atspindi dauginacionalinę Respublikos gyventojų sudėtį. Iš 350 deputatų 274 yra lietuviai, 37 rusai, 20 lenkų, kiti—ukrainiečiai, baltarusiai, latviai, žydai. Pusė deputatų yra baigę aukštąsias mokyklas.

Automobilistai protestuoja ir reikalauja

Sacramento, Cal. — Nepaisant baisiai blogo oro vasario 19 dieną į valstijos sostinę suplaukė šimtai išmestų iš darbo automobilių pramonės darbininkų. Juos čia sušaukė Jungtinė Automobilistų Unija. Juos taipgi parėmė Jungtinės Plieno Darbininkų unijos ir Jungtinės Elektrikierių Unijos viršininkai ir nariai.

Demonstrantai protestavo prieš uždarymą automobilių gaminimo įmonių ir išmetimo iš darbo darbininkų. Jie reikalavo, kad valstijos valdžia tam padarytų galą. Jie taip reikalavo, kad būtų žymiai prailgintas nedarbo apdraudos mokėjimo bedarbiams laikas.

Pagerbtas žymus veikėjas

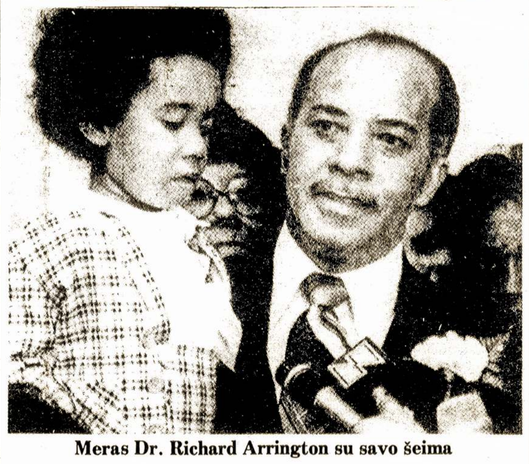

Meras Dr. Richard Arrington su savo šeima

Birmingham, Ala.—Pokariniais laikais, 30-jų ir 40-jų dešimtmečiais savo nenuilstama, energinga veikla ir kova už liaudies, ypač už juodosios liaudies teises pietinėse valstijose labai pasižymėjo veikėjas ir Jungtinių Valstijų Komunistų Partijos narys Hoses Hudson. Dabar jis, jau sulaukęs senatvės, gyvena Atlantic City, N. J. Vasario 27 dieną jis buvo pakviestas į šį Alabamos didmiestį į svečius.

Jį priėmė ir jam suteikė "miesto raktą" pats Birmingham meras Dr. Richard Arrington. Dar daugiau: vasario 28 dieną buvo paskelbta "Hosea Hudson Diena". Tokias dideles, įspūdingas iškilmes šis miestas seniai bebuvo matęs.

Našlės patraukė teisman Ford Motor Co.

Detroit, Mich. — Prieš keletą metų Sterling Heights, Mich., Ford Motor Company fabrike nuo vėžio mirė trys dar jauni darbininkai. Pasirodė, kad tarp to fabriko darbininkų mirtingumas nuo vėžio yra net 50 procentų aukštesni, negu tarp netoli esančio kitos industrinės kampanijos įmonės darbininkų. Michigan Cancer Foundation pripažino, kad kaltos yra Fordo fabrike darbo sąlygos. Jame darbininkai nėra reikiamai apsaugoti nuo arseniko ir įvairių dujų, pavojingų žmogaus sveikatai.

Pasiremdamos tais parodymais, trys tų darbininkų našlės Fordo kompaniją patraukė teisman ir reikalauja ją smarkiai nubausti už toleravimą tokių sąlygų jos fabrike. Šiuo skundu yra platus susidomėjimas. Nekantriai bus laukiama jo rezultatų. Nėra jokios garantijos, kad teismas kompaniją pripažins kalta ir atitinkamai jos savininkus nubaus . . .

Sakoma, kad General Motors, Chryslerio ir kitų automobilių pramonės kompanijų darbininkai labai susirūpinę, tiesiog pritrenkti Michigan Cancer Foundation pranešimo. Juk ir kitose tos pramonės įmonėse darbo sąlygos mažai kuo skiriasi, mažai kuo geresnės už sąlygas minėtoje Fordo įmonėje.

Prašo dienraščiui skaitytojų paramos

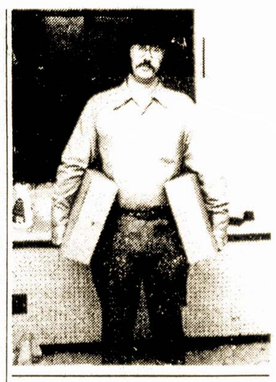

Si nuotrauka paimta iš pažangiečių laikraščio "Daily World" vasario 23 d. laidos. Prie jos eina dienraščio leidėjų į skaitytojus atsišaukimas "Mums šie du pundeliai kainuoja $800".

Siuose pundeliuose fotografinis (nuotraukoms daryti) popierius. Pasirodo, kad tiktai per paskutinį mėnesį jis pabrango net 75 procentais! Ir visi kiti su dienraščio išleidimu susiję daiktai neapsakomai pabrango. "Daily World" reikalingas stambios finansinės paramos. Leidėjai jos prašo iš skaitytojų. Niekas kitas jos nesuteiks.

Dienraščio adresas: "Daily World", P. O. Box 544, New York, N. Y. 10011.

Farmeriams nebūsią apmokėta

Washingtonas. — Šios šalies valdžia esanti nutarus farmeriams šiemet neapmokėti už neapsėtus žemės plotus. Paliekama patiems farmeriams apsispręsti, kokius plotus ateinančią vasarą jie apsės įvairiais javais.

Nebeteikimas farmeriams subsidijų remiamas tuomi, kad šiandien pasaulyje yra daug vietų, kur yra stoka grūdų ir mūsų farmeriams nebus vargo surasti marketus pardavimui savo išgautintų grūdų, nors derlius būtų ir rekordinis.

Dar nežinia, kaip farmeriai atsilieps į tą valdžios patvarkymą.

Smūgis Izraelio vadovybei

United Nations, N. Y. — Jungtinių Tautų Saugumo Taryba vienbalsiai pasmerkė Izraelį už steigimą naujų žydų sodybų okupuotose arabų žemėse ir reikalavo iš jų iškraustyti jau įkurtas sodybas. Įdomu, kad ir Jungtinių Valstijų atstovas balsavo už tuos pasiūlymus. Tas laikoma labai skaudžiu politiniu smūgiu Izraelio vadovybei.

Jau greitai bus pusantro dolerio

Jau dabar New Yorke ir apylinkėje gazolino galionas $1.35. Bet manoma, kad už dienos kitos jau turėsime mokėti $1.50, jei ne daugiau. Jau nebeabejojama, kad su šių metų pabaiga jau turėsime mokėti visus du dolerius už paprasto gazolino galioną!

Arkivyksupo protestas ir persergėjimas

Iš Washingtono pranešama, kad mūsų valdžiai planuoja Salvadoro fašistiniam režimui joje kovoje prieš savo politinius oponentus militarines ginklais pagalbos už 7 milijonus dolerių ir grupę armijos patarėjų. Sakoma, kad apie tai sužinojęs Salvadoro katalikų bažnyčios arkivyskupas Romero šiomis dienomis prisiuntė prezidentui Carteriui griežtą protestą ir persergėjimą, tokią pagalbą fašistiniam režimui toje šalyje sukurtų baisų kraujo praliejimą. Jau ir dabar šiemet fašistai esą iššudė 330 žmonių.

testuoja prieš Amerikos vyriausybės tokį kišimąsi į Salvadoro vidinius reikalus.

Dar reikia pridurti, kad esą sužinota, jog į Salvadorą Jungtinių Valstijų valdžia jau esanti pasiuntus 30 helikopterių.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months . . . $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year . . . $15.00	Foreign countries, 6 months . . . $8.00

Už visų darbo unijų vienybę kovai

Kaip žinoma, neseniai ilgamečiam Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso prezidentui George Meany mirus, jo vieton tapo išrinktas sekretorius-iždininkas Lane Kirkland. Dabar pranešama, kad naujojo prezidento iniciatyva prasidėjo tarp ADF-IOK ir iki šiol buvusių stambių nepriklausomu Jungtinės Angliakasių, Jungtinės Automobilistų ir Tarptautinės Sunkvežimių Vairuotojų unijų derybos dėl susivienijimo į vieną galingą judėjimą. Šioms deryboms mes linkime pilno pasisekimo. Toks judėjimas savo gretose turėtų daugiau kaip 19 milijonų darbininkų. Tai būtų didelė jėga.

LANE KIRKLAND

Tikėkime, kad tokia jėga būtų panaudota kovai už pagerinimą darbo sąlygų darbavietėse, už algų pakėlimą, už 35 valandų darbo savaitę, prieš šalyje siutėjantį nedarbą, už suorganizavimų į unijas visų 90 milijonų darbininkų, prieš vyriausybės su prezidentu Carteriu priešakyje šaltojo karo kursą, už klasių kovą, o ne už klasių bendradarbiavimą. Daugelis mūsų pažangiečių buvome suvilti rezultatais susivienijimo amatinių unijų Amerikos Darbo Federacijos ir Industrinių Organizacijų Kongreso, kai suvienytos organizacijos vadovybės priešakin atsistojo George Meany su savo klasių bendradarbiavimo politika.

Juk kalta yra ADF-IOK vadovybė, kad iki šiol unijoms priklauso tiktai apie 24 procentus darbininkų, kad per tą ilgą metų eilę unijos ne tik nepaaugo nariais, bet dargi sumažėjo, susilpnėjo.

Tikėkime, kad taip nebeatsitiks. Linkėkime, kad taip nebeatsitiktų.

Didelis darbininkų laimėjimas

Vasario 26 dieną Aukščiausiasis Teismas paskelbė savo nuosprendį kuris siejasi su viena pagrindinių šios šalies 90 milijonų darbininkų teisių. Šiame istoriniame nuosprendyje pirmą kartą šios šalies istorijoje pripažįstama darbininkui teisė atsisakyti pildyti darbdavio įsakymą dirbti jo sveikatai bei gyvybei pavojingose sąlygose, ir už tai samdytojas negali jį išmesti iš darbo bei kaip nors kitaip nubausti.

Iki šiol tokios teisės Amerikos darbininkas neturėjo. Jis buvo laikomas darbdavio paprastu įrankiu be jokios įstatymais protekcijos. Bosas galėjo jį naudoti ten ir kaip jis nori. Ir, žinoma, naudodavo taip ir ten, kur ir kaip norėdavo.

Toks darbininko beteisiškumas ir buvo viena iš svarbiausių priežasčių, kad samdytojai padidinimui savo pelnų savo įmonėse toleruodavo darbininkų sveikatai, dažnai net ir gyvybei pavojingas sąlygas. Atsisakyti boso įsakymą dirbti tokiose sąlygose—neteksi darbo! O iš ko tada gyvensi?! Tu—samdytojo "įrankis", beteisis ir bejėgis!

Aukščiausiojo Teismo nuosprendis padarytas pasiskundus dviem darbininkams iš Marion, Ohio, Whirlpool Corporation įmonės. 1974 metais jie atsisakė dirbti tokioje vietoje, kurioje prieš dvi savaites pirmiau buvo užmuštas vienas darbininkas. Už tai jie buvo išmesti iš darbo. Jų pasiskundimas teismui tik neseniai pasiekė šalies Aukščiausiąjį teismą kuris tiktai dabar apsvarstė ir padarė savo sprendimą. Jis užgyrė šių darbininkų skundą. Įdomu ir tas, kad sprendimas padarytas vienbalsiai.

Kaip ten nebūtų, šis sprendimas laikomas labai dideliu darbininkų laimėjimu. Juomi galės kiti darbininkai naudotis kovoje prieš pavojingas darbo sąlygas įmonėse. Jie dabar tai kovai savo rankose turi ir legališką priemonę apart streiko.

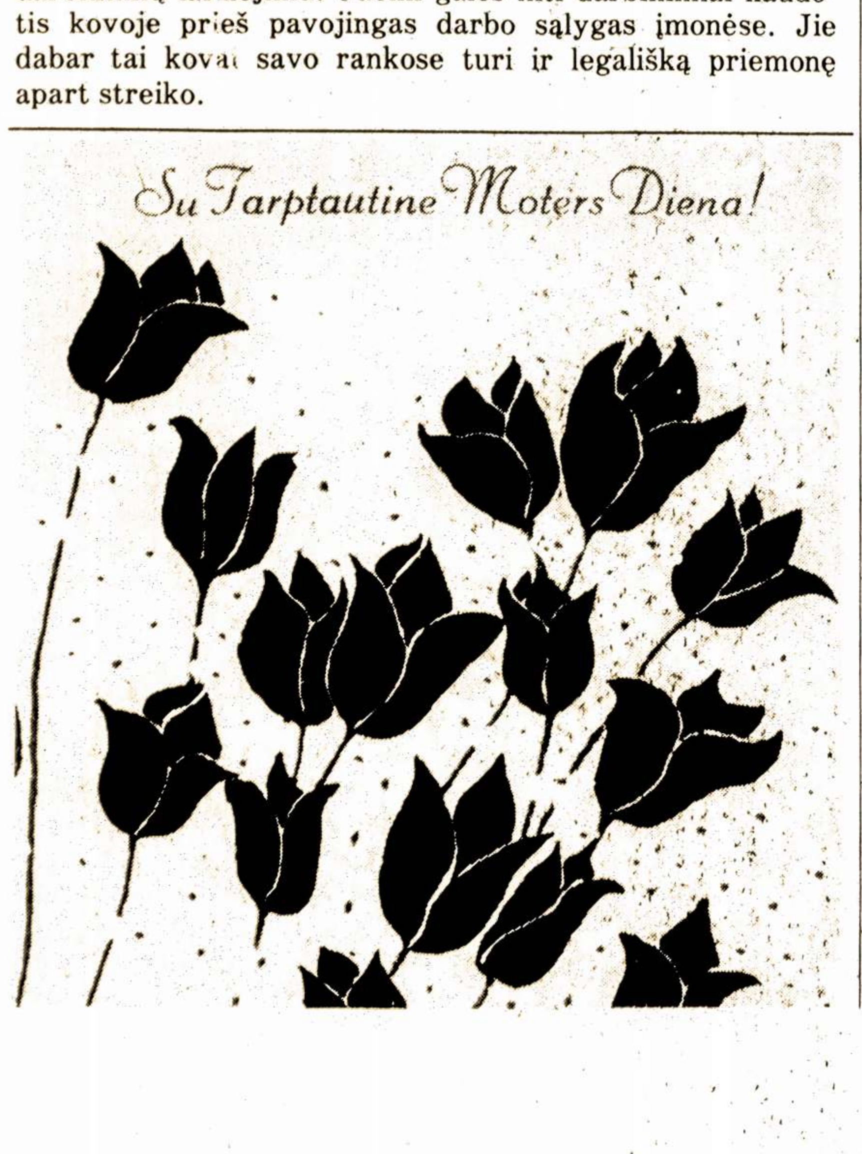

Kas ką rašo ir sako

KUNIGŲ "DRAUGAS" PRIEŠ MEDŽIOJIMĄ KARO NUSIKALTĖLIŲ

Iš Chicagos kunigų dienraščio "Draugas" redakcijos vasario 22 d. vedamojo "Ar Maskvos prokurorai pagelbės teisingumui Amerikoje" kaip diena aišku, jog ji priešinga medžiojimui karo nusikaltėlių. Pavyzdžiui, jame, tarp kitko, sapaliojama:

"Jungtinės Amerikos Valstybės sudarė specialią instituciją vadinamiems, karo nusikaltėliams aiškinti. Komisijos darbas finansuojamas milijonais dolerių. Kad nusikaltusieji turės atsakyti prieš bešališkas teisingumo įstaigas, nieko prieš tai negalima turėti, kad tik tas viskas būtų daroma griežtai laikantis teisingumo, renkant duomenis tik iš labai patikimų šaltinių ir nedarant naujo nusikaltimo, kuris būtų, jei būtų metamas kaltinimas visai tautai, iš kurios išsišokėlis būtų kilęs.

Tačiau tos amerikiečių aiškinimų komisijos vadovybės veiksmai kelia susirūpinimą, kiek objektyviai ji bus linkusi savo pareigas atlikti. Vasario mėn. pradžioje spaudoje pasirodė žinios, kad tos JAV Teisingumo departamento sudarytosios specialių tyrimų komisijos direktorius Walter Rockler ir jo pavaduotojas Allan Ryan sausio 26-31 d. lankėsi Sovietų Sąjungoje ir tarėsi su Maskvos vyr. prokuroru Romanu Rudenko ir jo pavaduotoju Aleksandru Rekunkovu."

Be to, girdi:

"Jav specialių investigacijų pareigūnai Walter Rockler ir jo pavaduotojas Allan Ryan lankėsi ir Izraelyje, ieškodami medžiagos būsimiems teismams prieš vadinamus karo nusikaltėlius . . ."

Todėl redaktorius kun. J. Prunskis šaukia:

"Amerikos teisingumo įstaigomis mes pasitikime, bet jos pačios gali tą pasitikėjimą sugriauti, jeigu ims talkon kviestis naujojo kolonializmo pareigūnus, kaip Rudenko . . ."

Čia ar tik netiks senas pasakymas: "Vagie, kepurė dega!" O jeigu tie specialūs investigatoriai ims ir užtiks gal net ne viena tokį nusikaltėlį "Draugo" štabe bei bendrabiuose? Juk J. Pr. baisu ir pagalvoti apie tokio atsitikimo rezultatus . . .

LIETUVA PAGRĮSTAI DIDŽIUOJASI SVEIKATOS APSAUGOJE PASIEKIMAIS

Vilniaus dienraštyje "Tiesa" (vas. 10 d.) po antrašte "Turime kuo didžiuotis" skaitome:

"Praėjusiame penkmetyje vien sveikatos apsaugos objektų statybai kartu su komunistinių talkų lėšomis išleista 5.7 milijardo rublių. Beje, vien iš talkų lėšų pastatytos 32 vaikų ligoninės su poliklinikos skyriais. 11 gimdymo namų, 13 kardiologinių ir 16 terapinių korpusų, kai kurie moksliniai centrai ir t. t.

Šiame penkmetyje sveikatos apsaugos bazė toliau gerinama, racionaliai derinant stambiu, daugiaprofilių specializuotų ligoninių, ambulatorijų ir poliklinikų, dispanserių, taip pat sanitarijos-higienos istaigu statybas. Ypač daug dėmesio skyrėme ambulatorijoms ir poliklinikoms naujuose pramoniniuose rajonuose, taip pat kaimo vietovėse. Stambių ligoninių bazėse kuriami specializuoti centrai, kuriuose koncentruojami aukštos kvalifikacijos kadrai ir sudėtinga medicinos aparatūra.

Galime pasidžiaugti, kad rajonų centrines ligoninės šiandien turi jau tokią materialinę-techninę bazę, kuri sudaro salygas gyventojams teikti specializuotą pagalba. Mūsų medikai, turėdami naujausius aparatus, instrumentus, vis plačiau taiko naujausius diagnostikos ir gydymo metodus. Mokslinė-techninė pažanga labai suintensyvino medicinos technikos vystymasi. Naujus medicinos aparatus kuria ir gamina serijiniu būdu apie 500 mokslinio tyrimo institutų, konstruktorių biurų, mokslinių-gamybinių susivienijimų, daugiau kaip 20 ministerijų ir žinybų. Tai didelė jėga, stovinti žmogaus sveikatos sargyboje.

Norėčiau pridurti, jog šiame penkmetyje didelis dėmesys buvo skiriamas gaminiams, palengvinantiems viduriniojo ir jaunesniojo personalo darbą. Pastarosiose medicinos grandyse mes turime ir problemų. Šiuo metu jau gaminami komplektai įrengimų centralizuotai sterilizacijai, kuriami nauji modeliai įvairiausių ligoninės patalpose reikalingų vežimėlių, plovimo mašinų ir kt."

Mūsų nuoširdžiausi sveikinimai Tarybų Lietuvos vyriausybei ir partijai už tokį puikų rūpinimąsi liaudies sveikatos apsaugos reikalais.

LAIŠKAI

Gerbiama "Laisvės" redakcija!

Rašau Jums iš Lietuvos, iš Kauno. Noriu per Jūsų laikraščio puslapių pasveikinti savo švogerį Ventą Povilą garbingo 70-čio proga, palinkėti daug laimės, giedrios nuotaikos, geros sveikatos ir jaunatviškos energijos.

Linki

Žibienė Apolonija

Kaunas

Trečioji Michalinos Meškauskienės knyga

Praeitų metų gale Lietuvoje knygų parduotuvėse pasirodė trečioji Michalinos Meškauskienės atsiminimų knyga "Tolimi artimi metai". Su gerbiamos autorės kuryba daugelis mūsų laikraščio skaitytojų jau yra susipažinę. LLD nariai 1969 m. gavo jos pirmutinę knygą "Žiuriu į tolius". Antroji knyga "Ateities viltys" išėjo 1968 m. Visose trijose knygose autorė tęsia prisiminimus iš savo audringo gyvenimo. Knygų skaitytojui ji turi daug ką papasakoti.

Michalina augo ir brendo audringuose gyvenimo sūkuriuose: po Didžiosios Spalio Revoliucijos laimėjimų po įsikūrimo visame pasaulyje pirmutinės darbininkų valdomos valstybės, prieš kurią buvo sujungtos visos kapitalistų jėgos, užteko bent kam pasakyt palankų Tarybų šaliai žodį, buvo suareštuotas ir tardomas.

Į visuomeninį judėjimą Michalina įsijungė, lankydama Marijampolėje realine gimnaziją. Gimnaziją įkūrė Lietuvos pažangūs visuomenininkai 1919 m. Tai buvo vienintėlė Smetonos valdomoje Lietuvoje mokyklą kur nebuvo dėstoma religijos dogma. Švietimo ministeris nedavė gimnazijai financinės paramos, nuolat gimnazijos administracijai statė įvairius reikalavimus. Pagalios ministeris griežtai pareikalavo įvesti religijos dėstymą. Administracija reikalavimą priėmė. Bet po kelių išbandymų, kunigas nebepasirodė.

Švietimo ministeriui nepavykus gimnaziją sužlugdyti, tolesnį reikalą pavedė žvalgybai. Prasidėjo policijos įsiveržimai, nuolatinės kratos, studentų ir mokytojų provokaciniai areštai. Suimtuosius tardė Vilkavišky kalėjimo rūsiuose, nakties metu. Inkviziciniai tardymai pasiekė tolimus Lietuvos kraštus. Tardymo reikalas buvo iškeltas Seime. Pagaliau švietimo ministeris 1925 m. gimnaziją uždarė. ("Žvelgiu į tolius", pus. 311).

Užbaigusi gimnaziją, Michalina Kauno universitete studijavo teisių fakultete. Už antifašistinę veiklą 1928 m. ji buvo nubausta 16 metų sunkiųjų darbų kalėjimu. Vėliau amnestija bausmę sumažino 8 metais.

Sakoma, kad ilgų metų kalinimas žmogų sužlugdo arba užgrūdina ji jo giliuose įsitikinimuose. Jokių "malonės prašymų Michalina nedarė, o tai lengvai galėjo padaryti. Kalėjimuose, kiek padėtis leido, ji daug skaitė, studijavo, mokėsi, darė skirtumus tarpe politinių partijų. Padarė griežtą politinį persilaužimą. Kalėjime ji perskaitė pirmutinę marksistinę knygą. Kaip ji pati pareiškė:

"Marksistinės knygos keitė visą mano galvoseną, griovė senus pagrindus, išmokė kitaip žiūrėt į gyvenimą ir jo reiškinius.

— Svarbiausia-kovinė praktika. Veik kasdien būdavo grūdomos į kalėjimus jaunos fabrikų darbininkės—už komunistinius lapelius, už streikus, už politines demonstracijas, už pasakytą tokioms pat merginoms tiesos žodį. Vyrų korpusuose tas pat. Visi jie kovojo. Partija kovojo". (Pusl. 87).

Išėjus iš kalėjimo, laisvėje Michalina nespėjo nei deramai pailsėti, Partiją jai pavedė bendram darbui sujungti visus, bent kiek antifašistiniai pasireiškusius inteligentus, ir surast galimybę išleidimui viešo leidinio. Partija ryžosi suaktyvinti darbą visomis galimybėmis. Tarptautinė situacija, šalyje vidujinė padėtis vertė išplėst darbą visose gyvenimo srityse. Civilis karas vyko Ispanijoj. Italijos ir Vokietijos fašistai viešai šaukė į kryžiaus karą prieš Tarybų Sąjungą.

Kaip, nuo ko reikės darbas pradėt, vargino mintys. Kartu su Partijos vadovaujamais draugais daug tartasi, planuota. Sunki buvo pradžia. Ypač, kad praleistieji aštuoneri metai kalėjimų drėgnose kamarosė sunkiai pažeidė Michalinos sveikatą, o reikėjo daug vaikščioti, susirast reikalingus žmones, pasitart su jais, visur skubėt, dažnai nei laiku pavalgyt, nei pailsėt. Darbų krūvis didėjo, vis reikėjo visur laiku suspėt. Bedirbdama, ji įsitikino, kokis didelis pasipiktinimas Smetonos fašistiniu rėžimu buvo inteligentų tarpe. Daug inteligentų radosi bedarbių eilėse. Viešai buvo kalbama, kad Lietuvoje jau susidarė inteligentų perviršis. Buvo siūlyta mažint studentų skaičių.

Nepaisant visokių uždraudimų, sunki darbininkų būklė vertė organizuotai priešintis. 1937 m. dėl ekonominių ir politinių reikalavimų streikavo 12,000 pramonės darbininkų.

Viešai pasirodė du numeriai žurnalo "Kultūra". Jau atspausdintą trečiąjį "Kultūros" numerį policija konfiskavo. Keli numeriai pasirodė "Liaudies Frontas". Gale 1937 m. išėjo hetnografu spausdintas "Antifašistas". Skubiais reikalais dažnai pasirodydavo įvairių leidinių.

Sėkmingai vyko parašų rinkimas po peticija, reikalaujant paliuosuot politinius kalinius. Po peticija rašėsi nevien tik darbininkai, rašėsi daug įvairių profesijonalų, mokslininkų, įžymių artistų.

Kartais pažangiečiai fašistams suruošdavo kokį nors pokštą, kas leisdavo skaniai pasijuokti iš jų grubijoniškumo... delegaciją pas patį Smetoną, pas teisingumo ir vidaus reikalų ministrus. Delegacija sudaryta iš pasižymėjusių visuomenininkų, katrie turėjo įteikt jų didenybėms memorendumą, reikalauti paliuosuoti visus politinius kalinius.

Delegaciją sudarė: Liudas Gira—oficialus Lietuvos rašytojų draugijos pirmininkas, savas žmogus Smetonos prezidentūroje dalyvavęs oficijaliuose ir neoficijaliuose fašistinės viršūnėlės priėmimuose, dažnai draugavęs su ministrais, buvęs buržuazinės valdžios saugumo viršininkas, talentingas poetas; Kazys Binkis-poetas-rašytojas; Vaineikienė, rašytoja; Niemcinavičienė, visuomenininkė, ir dimisijos generolas Jurgis Kubilius.

Bet Smetona delegacijos nepriėmė. Iš prezidentūros pasakė: Tegu jie patys prašo . . . malonės pas prezidentą.

Teisingumo ministras delegaciją mandagiai priėmė, su visais pasisveikino, pasiūlė atsisėst. Paėmęs memorandumą žadėjo peržiūrėt.

Vidaus reikalų ministras parodė tikrąjį fašisto tipą. Delegacijai įėjus ministras net neatsistojo, nepasiūlė atsisėst. Ministras sėdi, o visa penkių žmonių delegacija stovi. Binkis priėjo prie sienos, kur buvo išrikiuotos kėdės, porą jų paėmė ir pasiūlė moterims atsisėst. Ištiesęs ranką, jis pakvietė sėstis Girą ir Kubilių. Binkis staiga priėjo ir atsisėdo į fotelį prie pat ministro stalo. Paskui Binkis, išsiėmes portsigarą atsistojęs pasiūlė moterims, apėjo Girą ir Kubilių, vėl ramiai atsisėdo. Visi rūkė. Gira vis tai ko ieškojo savo portfelyje ir kalbėjo apie politinius kalinius. Pagalios ištiesė tą memorandumą . . . Ministras pašokęs tarė: Duokit tą raštą. Kai Gira priėjo arčiau, ministras piktai pasitvėrė ir dar pikčiau riktelėjo: Audencija baigta!

Binkis lėtai atsistojo, pasisukęs į ministrą lėtai pasakė: "Matyt, tik iš naivumo iki šiol aš gerbiau ministrus ir jų postus. Nuo šiol aš nustoju gerbti ne tik ministrą, bet ir jo postą. Šitą kėdę aš daugiau gerbiu—tai paprasto žmogaus darbas." (Pusl. 56).

Kagi ministeris galėjo padaryti su tokiais "neklaužadomis", nei jų suareštuot, nei pasiųst į koncentracijos stovyklą "poilsiui".

Keičiantis tarptautiniai padėčiai, Partija sėkmingai išplėtė viešose organizacijose pogrindinį darbą. Jaunimo organizacijose kartais net reikėdavo perspėt draugus nuo griežtesnio aktyvo. Partija—rūpėjo apsaugot žmones nuo kraujo praliejimo, nuo staigių išsišokimų. Pagalios, 1939 Smetonai pabėgus pas jo globėją į Vokietiją, K. Partijos vadovybė pasitarusi su generolu V. Vitkausku, sudarė Lietuvos Liaudies valdžią.

"Kokios tolimos dabar atrodo tos dienos . . . Ir drauge tokios artimos, be galo jaudinančios . . ." Daug žuvo kovose kilniųjų draugų. Žuvusiųjų vietą papildė kiti. Kilnus darbas triumfuoja. Dabar Lietuvoj niekas nekalba: "Perdaug inteligentų, reikės sumažint studentų skaičių".

Brangiai draugei Michalinai Meškauskienei, kartu ir visiems Lietuvos rašytojams, kovotojams už šviesesnį liaudies gyvenimą, širdînga padėką.

K. Petrikienė

Lietuvos mokslininkų ataskaita

[TELEGRAMA IŠ LIETUVOS]

Vilnius. — Vasario 28 dieną įvyko Lietuvos TSR Mokslų Akademijos visuotinio susirinkimo ataskaitinė sesija. Pranešimus padarė vyriausiasis mokslinis sekretorius Kazimieras Meškauskas, skyrių akademikai sekretoriai Vytautas Statulevičius, Leonardas Kairiukštis, Vladas Niunka.

Sesijoje buvo pažymėta, kad respublikos mokslų akademija dalyvauja sprendžiant 30 kompleksinių programų, jų tarpe 13—Sąjunginių. Šalia tradicinių darbų vis platesnį mąstą įgyja nauji. Tai daugelio organizacijų vykdoma programa "Žmogus ir biosfera" ir kitos. Daugelis Tarybų Lietuvos mokslininkų tyrinėjimų susilaukė pripažinimo šalyje ir užsienyje.

Akademikui Vytautui Statulevičiui už ciklą darbų matematikos srityje suteikta TSRS Valstybinė.

Pernai liaudies ūkyje pritaikyti darbai davė 15 milijonų rublių ekonominį efektą. Pagreitinti mokslinius procesus, stiprinti tyrinėtojų ryšius su praktika padeda išaugusi mokslininkų ir gamybinių kolektyvų kūrybinė draugystė. Antai chemikai drauge su pramonės specialistais sukūrė laboratorijas ir pavyzdinį cechą mokslo naujovėms diegti įmonėse. Panašiu keliu pradėjo eiti ir puslaidininkių fizikos institutas. Svarbias problemas sprendė visuomenės mokslų specialistai. Pernai Lietuvos TSR mokslų akademija buvo sudariusi beveik tris šimtus kūrybinio mokslinio techninio bendradarbiavimo sutarčių su Tarybų Lietuvos, taip pat broliškų respublikų, ekonominės savitarpio pagalbos Tarybos šalių mokslo organizacijomis.

Daugiau kaip 160 naujų leidinių pernai pasirodė su LTSR mokslų akademijos ženklu.

Sesijos dalyviai apsvarstė tolesnio mokslinių tyrimų efektyvumo didinimo uždavinius.

MIRĖ JUOZAS DALINKEVIČIUS

Vasario 26 dieną, eidamas 87 metus, mirė TSRS nacionalinio geologijos komiteto narys, Lietuvos TSR mokslų akademijos narys korespondentas, Vilniaus universiteto profesorius konsultantas, geologijos minerologijos mokslų daktaras Juozas Dalinkevičius.

15 metų Juozas Dalinkevičius dirbo Kauno universitete, o nuo 1940 metų Vilniaus universiteto geologijos katedroje. Hitlerinės okupacijos metais profesorius padėjo daug pastangų, kad būtų išsaugotas šios katedros turtas.

Juozas Dalinkevičius paskelbė apie 100 mokslinių darbų. Jam betarpiškai vadovaujant Tarybų Lietuvoje buvo atrastos svarbiausios naudingos iškasenos, kurios padėjo kurti respublikos statybinių medžiagų pramonę.

Juozas Dalinkevičius palaidotas tėviškėje—Ukmergės rajono Pamušio kaimo kapinėse.

V. Petkevičienė

Keli didelio gyvenimo epizodai

M. BORDONAITEI-SNIEČKIENEI 1980 m. sausio 8 d. sukanka 70 metų. Ilgą ir reikšmingą gyvenimo kelią nuėjo revoliucionierė. 50 metų kai ji Komunistų partijos narė.

Spausdiname ištraukas iš jos atsiminimų, paskelbtų „Komunisto" žurnale.

M. Bordonaitė-Sniečkienė

Biografija mano tikrai nesudėtinga — visi balti lapai, paprasčiausiai anketai surašyti neužtektų. Tėvas — pradžios mokyklos mokytojas. Ilgus metus dirbo Vilijampolėje, kaip tada sakydavo, „Slabodkėje", Vilijampolės gyventojai gerai žinojo Bordono mokyklą (taip ją visi vadino pagal tėvo pavardę), dviaukštį, dabar jau apgriuvusį pastatą, teberiogsantį dviejų gatvių sankryžoje.

Motina — namų šeimininkė. Ir jų vienturtė duktė Mira, tai aš, 17 metų, baigusi gimnaziją, priimta į Kauno universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto istorijos skyrių. Tėvas pastoviai gaudavo algą, turėjo nuosavą namą. Aplinka, kurioje gyveno mūsų šeima, buvo tolima nuo revoliucinių audrų ir politikos. Tėvas buvo labai tikintis, geras, bet ligotas žmogus. Jis mėgo mokytojo profesiją, skyrė daug laiko mokyklai. Slaptai nuo motinos, už savo pinigus pirkdavo mokymo priemones, organizuodavo vaikų spektaklius, rašinėdavo jiems vaidinimus. Tačiau jis buvo tos nuomonės, kad suduot vaikui liniuote per ranką, nusukti ausį ar net suėsti per žandą ne tik nėra nuodėmė, bet būtina auklėjimo priemonė. Ir jis nesigailėdavo manęs: vaikystėje, iki 14 metų, gaudavau nemaža pylos. Tačiau, nežiūrėdama visko, labai jį mylėjau. Bet jo valdmuo namie buvo menkas. Namus tvarkė motina — griežta ir valdinga moteris. Kadangi tėvas dažnai sirgdavo (jis buvo diabetikas, sirgo astma), mama visada su siaubu galvojo apie ateitį, dėjo visas pastangas šiai ateičiai pasiruošti, mėgino dargi verstis bizniu. Ji dėjo centą prie cento, taupė visur, kiek galėdama. Tačiau jai nelabai sekėsi. Kai tik paleisdavo sutaupytus pinigus apyvarton, biznis sprogdavo, kaip mullo burbulas. Prisimenu, kaip ji iš pusės su mūsų kaimynu nupirko arklį — po poros mėnesių arklys nugaišo. Atidarė krautuvėlę — po pusės metų ją išvaržė. Pagaliau ji su kažkokiu nevykėliu perpus sumanė nuomoti daržus, ir paskutinės santaupos „sudegė" kartu su agurkais. Tėvas bandė juokais paversti visas nesėkmes. Bet ji jas labai skaudžiai pergyveno, versdavo mus dar labiau suveržti diržus, vadindama abu tinginiais. Namie buvo liūdna ir sunku. Amžini priekaištai tėvui — tu nemoki, nesugebi, dejonės, almanavimai dėl sunkios materialinės padėties. Dėl to visada veržiausi iš namų, kur man buvo ankšta, nuobodu. Pasinerdavau į knygų pasaulį, skaičiau daug ir kas pakliūdavo. Labai mėgau istoriją. Domėjausi įvykiais Tarybų Sąjungoje. Žinojau, kad Spalio revoliucija buvo kitokia, negu jos vykdavo iki šiolei, kad ji pakėlė į valdžią darbininkus ir valstiečius, sukrėtė viso pasaulio darbo žmones. Šitie visi įvykiai buvo kažkur toli, ir betarpiškai mano sąmonėje nesirišo su mano gyvenimu, bet visai atsiriboti nuo to, kas vyko pačioje Lietuvoje, irgi nebuvo galima, nes čia vienu, čia kitu aspektu įvairūs reiškinių ir įvykių atgarsiai ardė mūsų šeimos miesčioniško gyvenimo kiautą.

Vieną popietę gailiai ir rūsčiai sugaudė fabrikų sirenos. Žmonės sujudo.

— Kas atsitiko? — paklausė gatvėje vienas praeivis.

— Leninas mirė! — atsakė jam.

Lenino vardas buvo žinomas visiems. Kaip tik ėjau gatve tuo momentu ir mačiau, kaip griežtai pasiskirstė praeivių minia. Vieni susimąstę sustojo, pagarbiai nuimdami kepurę, kiti, su pagieža numodami ranka, ėjo tolyn. Tada pagalvojau: turbūt visame pasaulyje, kur tik yra darbininkų, gaudė sirenos, ir vieni sustojo pagerbti jo atminimo, kiti gi, priešingai, norėtų kaip galima greičiau jį užmiršti.

●

Dvidešimt septintųjų metų pavasarį, kai su Antanu (t. y. A. Sniečkus) susipažinau, daug ko apie jį nežinojau. Jis man buvo romantiška paslaptimi apgaubta asmenybė. Visi kiti draugai, su kuriais susitikdavau, gyveno čia pat Kaune, ir be jokio apklausinėjimo tuoj galėjau suprasti, iš kur jie: ar iš „Slabodkės", t. y. Vilijampolės (šie dažniausiai šnekėjo lenkiškai), ar iš Žaliakalnio (tie — visų kalbų tam tikru žargonu), ar iš Šančių (čia daugiausia darbininkų). Anksčiau ar vėliau visai nenorom sužinodavai apie juos tokias ar kitokias detales, susipažindavai su jų seserimis, broliais, darbo vieta ir t. t. O jis buvo žmogus, atsiradęs iš niekur, santūrus, su didele savivarda, taktiškas, mandagus. Kai aš tuo metu, dar neperpratusi konspiracijos gudrybių, nuslysdavau nuo oficialios kalbos ir pradėdavau klausinėti šį bei tą, Antanas šypsodavosi: „Daug žinosi — greit pasensi". Pagaliau net įsižeidžiau: „Nepasitiki manimi, — pagalvojau. — Mane išklausinėjo iki panagių, o pats paprasčiausio dalyko nepasako ir dar šaiposi". Bet supykusi stengiausi laikytis oficialumo rėmuose. Turbūt atrodžiau labai juokingai, nes pagaliau Antanas, pritrūkęs kantrybės, pareiškė — „Nesipūsk susimildama, ko tu vaikštai susiraukusi, kaip devynios pėtnyčios! Apie nepasitikėjimą negali būti nė kalbos. Pati spręsk: tu žinai mano ir Liudo (Karolio Didžiulio) butus, mes patikim tau svarbius dokumentus, vadinasi, pasitikim. Bet revoliucinis pogrindis turi visiems geležinę taisyklę — nežinok apie kitus daugiau, negu reikalauja darbas. Tu nejgudusi, komjaunime neseniai — pakliūsi žvalgybai į nagus — ji tave iš karto sudurnins — rimtų dalykų nepasakysi, o iš smulkmenų jie tave gali pagauti".

Jis kalbėjo rimtai, draugiškai, įtikinamai.

●

Kai pagalvoji apie fašistinio viešpatavimo laikotarpį, apie revoliucinio pogrindžio darbo sąlygas, tuoj prieš akis iškyla viena iš sunkiausių anų metų problemų — butų klausimas. Kur gyventi! Ir ne tik tiesiogine prasme, t. y. turėti pastogę virš galvos. Reikia pastogės, bet tokios, tokioj vietoj, kad būtų galima dirbti revoliucinį darbą: rašyti, spausdinti, redaguoti, slėpti reikiamus dokumentus taip, kad žvalgyba tavęs nesurastų, nesusektų! Surasti tokį butą buvo sunkiai sprendžiamas uždavinys. Tuo labiau, kad po tautininkų perversmo buržuazinė Lietuva tapo tikra to žodžio prasme policine valstybe. 1927 metų pradžioje buvo draudžiama susirinkti gatvėje daugiau negu trim žmonėms. Tuoj prisistatys policininkas ar žvalgybininkas. Beveik visą fašistinės diktatūros laikotarpį veikė komendanto valanda — vaikščioti gatvėmis buvo galima tik iki pirmos valandos nakties. Be viso to butai buvo labai brangūs. Paprasčiausias gyvenamas kampas — 20 litų, o atskiras kambarys mėnesiui kainuodavo ir 50 litų. Malkos — savo, taigi, butui kiekvienas darbo žmogus skirdavo didžiausią biudžeto išlaidų dalį, o profesionalui-revoliucionieriui tai dar buvo ne tik piniginė problema. Reikėjo dar paso, kurį būtų galima priregistruoti.

Ir vis dėlto, nežiūrint visų sunkumų, tų butų buvo daug ir pačiame Kaune, ir priemiesčiuose, ir apylinkėse, pas partijos narius ir nepartinius, kurie tokiais atvejais rizikuodavo lygiai kaip ir partiniai, ir pas nieko neįtariančius žmones pagal įregistruotą pasą. Kiekvienas butas buvo susijęs su žmonėmis — gerais ir blogais, su įvykiais — liūdnais ir linksmais, rimtais ir juokingais. Kiekvienas butas, o ypač jo šemininkai, kažkuo padėdavo pažinti ir įvertinti žirdingumą, kilnumą arba atvirkščiai — kvailumą, bukumą, padėdavo kaupti gyvenimo patyrimą.

●

Kartą, grįždama į Kauną, įsėdau į vagoną. Apsižiūrėjau, rodos, viskas tvarkoj. Kupe sėdi tik vienas keleivis — šaulys, su kuriuo aš tuojau randu bendrą kalbą. Bet mano džiaugsmas buvo per ankstyvas. Prieš pat išvykstant traukiniui, į vagoną įsėdo du keleiviai, matyt, vyras su žmona. Aš tuoj pažinau vyriškį, tai buvo mano tėvų kaimyno Kogano sūnus. Prieš penketą metų jis išvyko kažkur į Lotynų Ameriką, kaip matyt, laimės neradęs, grįžo atgal su žmona. Svelkintis su juo nebuvo jokios prasmės. Prasidės klausimai, ką aš čia veikiu, ko aš važiuoju į Kybartus (1928 metais žmonės retai kada važiuodavo iš namų), ir visa Vilijampolė sužinos. Dėl to aš pasirinkau kitą variantą. Dar labiau įnikau į pokalbį su šauliu. Girdžiu Koganas tyliai sako žmonai: „Jei ji taip laisvai neflirtuotų su tuo šauliu, galėčiau lažintis, kad tai mokytojo Bordono duktė". O ji jam atsako: „Eik jau, nepaisyk kvailysčių!"

Po Didžiojo Tėvynės karo šitas Koganas atėjo pas mane į darbavietę prašyti kažkokio pažymėjimo. Jis pasakojo man, esą, gyvenąs Latvijoje, dainuojąs Latvijos operoje ir mane paklausė:

— Ar tada, 1928 metais, Kybartuose buvai tu!

Aš patvirtinau.

— Na ir laikeis! Net paskui, sužinojęs, kad kalėjime sėdi ir kad komunistė esi, vis tiek abejojau, ar tai tu tada buvai!

Kybartuose Antanas mane supažindino su Grimais — vyru ir žmona. Jiems aš atiduodavau paštą. Jie turėjo leidimą eiti per sieną. Vienas iš jų, dažniausiai tai buvo žmona, pernešdavo paštą ir atnešdavo iš tenai siuntą, kurią aš išveždavau į Kauną. Nežinau, kas dar važiuodavo pakaitomis su manim, rodos, kad D. Klebanskaitė.

●

...Pagaliau juk yra ir tokių laikotarpių gyvenime, apie kuriuos sunku parašyt, ne dėl to, kad jie būtų blankūs — atvirkščiai — jie prisotinti įvykių, viskas keičiasi galvotrūkščiais, verda, kunkuliuoja, net aprėpti viską sunku. Ir atminty išlieka ne patys svarbiausi įvykiai, o nuotrupos.

— Štai, pavyzdžiui, kad ir 1940-ieji metai — ką tu prisimeni iš anų laikų!.. kreipėsi Antanas jau tiesiog į mane.

Ką aš prisimenu iš anų laikų!.. Prieš akis tuoj išryškėjo Dimitravo priverčiamųjų darbų stovykla, kai mus iš ten išleido ir mes susijaudinę, dainuodami ir juokaudami, visą naktį važiavom sunkvežimiais į Kauną. Kiekvieną pakely sutiktą Raudonosios Armijos dalinį sveikinome triukšmingais valiavimais, kol vienas karininkas kone maldaudamas mūsų paprašė: „Draugai, turėkit sąžinę, nežadinkit karių — jie labai pavargę".

●

...O mūsų draugai ėjo ir ėjo: ir darganotomis, ir saulėtomis dienomis per kaimus ir vienkiemius, nešdami bolševikinį tiesos žodį. Kad talp surinkus vardus visų tų, kurie žuvo kovose už Tarybų valdžią Lietuvoje — ir už proletarinę revoliuciją 1918—1919 metais, ir per buržuazijos valdymą, ir per Didįjį Tėvynės karą frontuose, partizaniniame užnugaryje, o pokario metais nuo buržuazinių nacionalistų rankos — kad niekas nebūtų užmirštas... nes „nežinomų didvyrių" nebuvo. Buvo žmonės, kiekvienas iš jų turėjo vardą, savo bruožus, savo lūkesčius ir viltis. Ir kančios paties menkiausio iš jų buvo ne mažesnės už kančias tų, kieno vardas įėjo istorijon. „Tebūnie mūsų kritusieji jums artimi, kaip draugai, kaip Tėvynė, kaip jūs patys", — šiuos Fučiko žodžius reikėtų iškalti ant paminklo nežinomiems didvyriams...

Tarybine Moteris

MANO SESUO KATRĖ

Katrė Matulaitytė

Jai, gimusiai 1900 m. sausio 18 d., dabar būtų 80. Dar jauna — vos 38-nerių — paliko ji šį pasaulį. Kokia gi ji buvo, kokia išliko draugų atminty?

„Iškart patraukdavo jos išvaizda, — pasakojo man F. Abramavičius (1894 — 1971), — vidutinio ūgio, garbanoti, ant žono susukuoti plaukai, lėti, minkšti judesiai ir dėmesingos, ramios mėlynos akys, jos, rodos, klausdavo kiekvieną: kuo tau galiu padėti! Nuo Katrės dvelkė gerumas, rūpestingumas, šiluma."

Dabar, kai jos amžininkų galvos pražilo ir jie nesidrovėdami gali prisiminti jaunystę, čia vienas, čia kitas tyliai pasipasakoja man, kad stipriai mylėjo Katrę, bet ne tie laikai tada buvo kalbėti apie meilę tokiai rimtai merginai.

Taip, ne tie buvo laikai. Katriutė savo akimis matė poeto N. Nekrasovo aprašytas fabrikantų ir dvarininkų rūmų paradines duris, pro kurias tarnai nejleisdavo „prasčiokų", „tamsuolių", ateinančių maldauti pasigailėjimo. Ji girdėjo grėsmingą žirgų kanopų kaukšėjimą, kai kazokai šuoliuodavo ponų ramybės ginti, o liaudis kentėjo.

Ir kaip galėjai nesidžiaugti tuo, kad per amžius nuolankiai vergavusi liaudis ėmė veikti, įvykdė revoliuciją. Kaip galima buvo neprisidėti prie josi Septyniolikmetė Katrė ima dirbti ir kartu lanko Maskvos universitetą, kad daugiau žinotų, daugiau sugebėtų. Ji ne tik pati mokėsi, bet stengėsi ir kitiems padėti. Katrės Matulaitytės revoliucinės bendražygės M. Chodosaitė ir V. Vyšniauskaitė savo atsiminimuose rašo, kad Katrė ragindavusi jas „kartu ruoštis užsiėmimams. Namie ji kantriai, atkakliai aiškina visuomenės vystymosi dėsnius, moko naudotis pirmaisiais šaltiniais". Atsiminimų autorių nuomone, „jau tais metais Katrė giliai studijavo istoriją, jau tuomet pasireiškė jos polinkis dirbti mokslinį darbą" („Komunistas", 1963, Nr. 3).

Prisimindamos savo apsilankymą Leningrade 1930 m., autorės pasakoja: „Katrė vedžiojo mus į istorines vietas — Petropavlovsko tvirtovę, Smolnį, Marso lauką, Kšesinskos rūmus. Kartu su ja mes aplankėme Žiemos rūmus, Rusų muziejų ir daug kitų senovės paminklų. Ji gerai nusimanė apie meną ir buvo mums nepakeičiamas gidas. Per ilgus metus Katrės Matulaitytės paveikslas mūsų atmintyje neišblėso. Ar skaitome revoliucionierių bolševikų prisiminimus, klausomės nuostabios Šopeno muzikos, ar prisimename didžiuosius Leningrado muziejų paminklus — mūsų atmintyje visuomet atgyja Katrė — meno, poezijos, muzikos mėgėja, energinga, nuoširdi ir žavi moteris. Ji mėgo pasvajoti, pasijuokti, pajuokauti... Visuomet tvarkingai, kukliai ir skoningai apsirengusi" (ten pat).

Kartu su Katre mokęsis Leningrado institute ir aspirantūroje I. Togojevas, praėjus daugiau nei 30 metų, papasakojo man savo laiške, kad ieškojo Katrės, neužmiršo jos, nes geral mokėsi pati ir noriai padėdavo draugams, nes ji buvo revoliucijai nuoširdžiai atsidavęs žmogus.

Atsimenu, perskaičiau tada pasirodžiusią B. Lavreniovo apysaką „Keturiasdešimt pirmasis" ir karštai pamilau raudonarmietę Mariutką. Katrė išklausė mano susižavėjimo žodžių ir ėmė kalbėti, kad be Mariutkos kovingos išvaizdos aprašymo autorius norėjo kur kas daugiau pasakyti. Būtent: mergina su būrio likučiais įveikė smėlynų dykumą, iškentė alkį ir troškulį, bet nenusilpo dvasia, išsaugojo moters orumą, liko žmoniška pavestam jai pristatyti į štabą baltajam poručikui. O lemtingą valandą Mariutkai pirmiausia rūpėjo pareiga revoliucijai ir vado įsakymas, todėl ji suvaldė savo asmeninį skausmą ir neatidavė priešui pamilto mėlynakio poručiko.

Baltarusijos komunistų partijos veikėją El. Lebeckają likimas suvedė su Katre paskutiniaisiais gyvenimo metais. Ir dabar ji vis žavisi ja: „Katia buvo itin stipraus būdo žmogus, vientiso būdo, turėjo aiškų gyvenimo tikslą, nesismulkino nei visuomeniniame, nei asmeniniame gyvenime... Ji buvo gražios išorės ir gražios sielos žmogus. Protinga, geraširdė... Kaip ji mylėjo savo idėją, tapusią jos gyvenimo simboliu! Ji nepalūžo nuo smūgių, neišbarstė tos idėjos po abejonių ir skausmų sukampius... Ji mokė mane suprasti istorijos žingsnius ne iš asmeninių pozicijų".

Tarptautinių moterų metų proga žurnalas „Šviesa" (JAV) 1975 metais pirmame numeryje išspausdino Partijos istorijos instituto prie LKP CK direktoriaus R. Šarmaičio straipsnį. Štai ištraukos iš straipsnio apie Katrę Matulaitytę: „Ji dirbo Baltarusijos TSR Mokslų Akademijos Nacionalinių mažumų institute, paskui Istorijos instituto lietuvių sektoriuje, studijavo lietuvių darbo žmonių padėtį buržuazinės-dvarininkinės Lenkijos okupuotame Vilniaus krašte. Šio tiriamojo darbo vaisiai buvo apibendrinti atskiruose straipsniuose, kurie buvo paskelbti žurnaluose „Šviesa" (New York, 1935, N 14), „Priekalas" (Maskva, 1935, N 6), baltarusių moksliniuose leidiniuose. Stambiausias iš šių darbų „Lietuviai fašistinės Lenkijos priespaudoje". Politinė ekonominė apybraiža" išėjo 1936 m. rusų kalba... K. Matulaitytė buvo viena pirmųjų lietuvių istorikių, kuri iš marksistinių-leninių pozicijų nagrinėjo socialinius santykius Vilniaus krašte laikotarpiu tarp dviejų pasaulinių karų... Tokie buvo Katrės Matulaitytės — visuomenininkės, žurnalistės ir mokslininkės istorikės — nuopelnai. Šiais darbais ji visiems laikams įrašė savo vardą į pažangiosios lietuvių kultūros lobyną".

Tokia ji išliko draugų atminty.

ALDONA MATULAITYTĖ

Užprenumeruokite "Laisvę" savo draugams

MŪSŲ MOTERYS

Kovo 8-oji — Tarptautinė moters diena

• Viso pasaulio moterų judėjimo koordinacinis centras yra Tarptautinė demokratinė moterų federacija. Tai masinė demokratinė organizacija, vienijanti savo gretose 129 organizacijas iš 114 pasaulio šalių.

• Tarybinis moterų komitetas palaiko ryšius su 250 nacionalinių iš 120 pasaulio šalių. Prie jo veikia apie 20 komisijų, kuriose dalyvauja įvairių mokslo organizacijų, įmonių, kultūros ir meno įstaigų atstovės.

• Šiuo metu Tarybų Sąjungoje daugiau kaip 90 procentų darbingo amžiaus moterų dirba arba mokosi. Iš 290 didelių profesinių grupių, apimančių visas veiklos sritis liaudies ūkyje, praktiškai nėra tokių, kuriose nedirbtų moterys, o 156-ose iš jų moterų dalis sudaro 50 ir daugiau procentų.

• Pirmąją vietą pagal dirbančiųjų pramonėje moterų skaičių užima mašinų gamyba, antrąją—lengvoji pramonė. Prietaisų ir elektronikos pramonėje jų dalis sudaro 45-47 procentus, vidutinėje vadovaujančioje grandyje—32 procentus. Iš penkių diplomuotų tarybinių specialistų kas trys—moterys.

• Tarp kolūkiečių—moterų 49 procentai. Tarp agronomų, veterinarijos gydytojų, zootechnikų, turinčių aukštąjį išsilavinimą,—40 procentų moterų.

• Tarybinės moterys aktyviai dalyvauja visuomeniniame ir politiniame šalies gyvenime. Liaudies deputatėmis Tar. Sąjungoje išrinkta daugiau kaip 1 milijonas moterų. Visų kapitalistinių šalių parlamentuose, kartu paėmus, moterų mažiau, negu TSRS Aukščiausioje Tarybje.

• Tarybų Sąjungoje iš trijų inžinierų—viena moteris, Prancūzijoje—viena iš penkiasdešimties, JAV—viena iš šimto. Tarybų Sąjungoje iš penkių gydytojų—keturios moterys, Prancūzijoje—viena iš dešimties, JAV—viena iš trylikos.

• Moterų diskriminavimas atlyginimo srityje—gėdinga buržuazinės visuomenės dėmė. Daugelyje kapitalizmo šalių už lygų darbą su vyrais moterys gauna žymiai mažesnį atlyginimą; pavyzdžiui, Prancūzijoje—17 procentų, Švedijoje—24, Belgijoje—31,9, VFR—33, Olandijoje—39,3 Japonijoje—44 procentais mažesnis.

• Daugiau kaip 550 milijonų moterų pasaulyje nemoka nei skaityti, nei rašyti. Ypač daug neraštingų (85,7 procento) tarp arabų moterų.

• Daugiau kaip pusė VFR, Prancūzijos ir Belgijos bedarbių sudaro moterys.

RŪPESTIS VAIKYSTE

Gražių žaislų netrūksta Kostui,
Vienturčiam sūnui numylėtam.
Kada vieni jam nusibosta,
Tereikia paprašyti tėtį —
Ir laksto bėgiais traukiniai,
Po kūdrą plaukioja laivai,
Lėktuvai skraidžioja vikriai . . .

Graži, šviesi vaikystė Kosto,
Ničnieko, nieko jam nestinga.
Ko tik jis geidžia, ko tik trokšta,
Tuoj suteikta jam rūpestingai,—
Jisai—tėvynės ateitis!
Skaidri, didinga jos viltis!
Tėvams visko prasmė—vien jis!!

DRAUGIŠKAI
Pasidalinti kartą su dukra kaimynų
Jam liepė motina, padavus apelsiną.

DRAUGIŠKAI?
Ką reiškia žodis šis?—sūnus paklausė.
Jam motina paaiškino kuo paprasčiausiai:

DRAUGIŠKAI
Reiškia—duosi apelsino kiek didesnę dalį
Kaimynų mūsų gerajai dukrelei.

DRAUGIŠKAI
Tada tegu verčiau jinai dalina!—
Atsakė Kostas, žvelgdamas į apelsiną . . .

J. Subačius

LTSR Revoliucijos muziejaus fonduose saugoma reta nuotrauka. Prie bombonešio, ant kurio žėri ryški didelė penkiakampė žvaigždė, stovi aukšta garbanotais trumpai pakirptais plaukais, susijuosusi kareiviška diržu mergina, vilkinti lakūnės kombinezonu. Kartotekoje apie šią nuotrauką išliko trumpas užrašas: „Tarybų Sąjungos Didvyrės Marinos Raskovos 125-ojo gvardijos aviacijos pulko šturmanė Janina Kezinaitė. Dalyvavo kovose dėl Lietuvos išvadavimo. Žuvo 1944 metų spalio mėnesį..."

Minėtas gvardijos pulkas, kurio lėktuvų įgulų vadės, lakūnės, šturmanės buvo moterys, nuėjo garbingą kovos kelią nuo Volgos ir Šiaurės Kaukazo iki Oriolo, Kursko, Smolensko žemių. O tollau buvo ir Lietuvos, Latvijos padangė, kautynės už Žemaitiją, pamarį, laisvą Baltiją.

Leonardas PALIEPIS

KOVOTOJAI UŽ TAIKĄ IR PAŽANGĄ

IŠTIKIMYBĖ KILNIEMS IDEALAMS

Pennsylvanijos lietuvių angliakasių kolonijose išaugo ne vienas įžymus pažangiosios išeivijos visuomenės ir kultūros veikėjas. Gilios revoliucinės tradicijos, išugdytos kovoje prieš žiaurų išnaudojimą, prieš anglies kasyklų savininkų ir juos remiančios valdžios sauvalę, o taip pat glaudus ryšys su tėvų kraštu įgalino daugelį lietuvių išeivių Pennsylvanijoje įskiepyti ir savo vaikams, gimusiems bei augusiems Amerikoje, internacionalistinę patriotinę dvasią, revoliucinius idealus. Viena iš tokių ypač nusipelniusių pažangių JAV lietuvių veikėjų, išaugusių Pennsylvanijoje, yra Elena Jeskevičiūtė (H. N. Esker).

E. Jeskevičiūtė gimė 1900 m. vasario 14 d. garsioje Pennsylvanijos angliakasių kolonijoje—Mahanoy City miestelyje, kuriame buvo įsikūrę daug lietuvių. Jos tėvai, jauni atvykę į Ameriką duonos ieškoti, patyrė visą ateivių vargą. Sunkiai dirbdami ir šiaip taip versdamiesi, jie įsijungė į pažangų socialistinį darbininkų judėjimą, jo idėjomis auklėjo ir vaikus, ugdė juose socialinės teisybės jausmą.

Elenos motina pati išmokė savo dukrą lietuviškai skaityti ir rašyti, ugdė meilę tėvų gimtam kraštui. Jauna lietuvių dukra, raginama Pennsylvanijoje gyvenančių arba čia besilankančių vyresnių pažangių draugų, jų tarpe K. Vidiko, V. Andrulio, J. Ramanausko ir kitų, susipažino su marksizmo veikalais, įsijungė į socialistinį judėjimą. E. Jeskevičiūtės idėjinius įsitikinimus stiprino ir žinomas JAV lietuvių komunistas, jos motinos brolis M. Akelaitis—F. Abekas.

Devyniolikos metų E. Jeskevičiūtė pateko į revoliucinės socialistinės veiklos sūkurį: socialistų partijoje vyko skilimas, dauguma lietuvių socialistų pasirinko revoliucionierių kelią, stojo į bekovą sikuriančią komunistų partiją, ryžtingai atsiribojo nuo dešiniųjų, oportunistinių darbininkų judėjimo elementų. Pasuko kairėn ir visas lietuvių socialistų sąjungos 5-asis rajonas, vienijęs Pennsylvanijos angliakasių kraštą kuopas. Šis rajonas savo delegate į Amerikos komunistų partijos steigiamąjį suvažiavimą Chicagoje išrinko ir rajono sekretorę E. Jeskevičiūtę. Tad ji dalyvavo kuriant JAV komunistų partiją. Jaunai, gabiai ir aktyviai veikėjai netrukus buvo pasiūlytos Lietuvių moterų pažangaus susivienijimo Amerikoje (LMPSA) Centro sekretorės, t. y. vadovaujančios šios organizacijos veikėjos, pareigos. Dėl to ji persikėlė visam laikui gyventi į New Yorką.

Helen Jeskevičiūtė

Tuo metu pažangiojoje moterų organizacijoje taip pat vyko kova tarp kairiųjų ir dešiniųjų jėgų. E. Jeskevičiūtei pavedė įtvirtinti revoliucinių sluoksnių pozicijas moterų judėjime. Teko jai būti ne tik LMPSA Centro sekretore, bet ir "Moterų balso" (vėliau—"Darbininkių balso") žurnalo redaktore bei administratore, E. Jeskevičiūtė išvykdavo į streikų vietas, rašydavo apie juos korespondencijas, važinėdavo pažangių organizacijų pavedimu su prakalbomis ir paskaitomis po lietuviškas kolonijas.

Svarbus vaidmuo E. Jeskevičiūtei teko ir kuriantis didžiausiai pažangiai organizacijai—pašalpiniam Lietuvių darbininkų susivienijimui (LDS), kuris šiemet pažymi garbingą penkiasdešimtmetį. E. Jeskevičiūtė buvo išrinkta LDS darbuotoja—Centro sekretore. Su šia organizacija susiję daugelis jos veiklos metų. Ir šiandien E. Jeskevičiūtė tebėra viena jos vadovių—viceprezidente.

Kiek daug jėgų ir pasiaukojimo ji skyrė visuomeniniam bei kultūriniam darbui, eidama įvairias atsakingas pareigas! Dažnai dirba visuomeniškais pagrindais, duoną pelnydama iš buhalterės amato, įgyto 1919 m. Nuo 1936 m. ji tobulino savo žinias, studijavo. O juk E. Jeskevičiūtė dalyvavo ir Lietuvių meno sąjungos veikloje (buvo renkama į LMS Centro komitetą, dainavo choruose, vaidino). Ji nuolatos bendradarbiauja "Laisvėje", moterų spaudoje, buvo—drauge su A. Bimba ir A. Petrika—jubiliejinio "Laisvės" albumo (1971 m.) redakcinės kolegijos narė.

Savo visą gražią veiklą ji pagrindė giliai humaniškais darbininkiškais įsitikinimais: "Viskas, kas yra gera šioje žemėje, turi teisę gyventi. Į šio supratimo kelią mane atvedė socializmo mokslas, sužavėjęs pačioje jaunystėje". Tai suartino ją ir su Tarybų Lietuva, kurioje ji kelis kartus lankėsi.

E. Jeskevičiūtė, greta J. Benesevičiūtės-Šukienės, K. Karosienės, K. Petrikienės, M. Kavaliauskaitės, A. Jonikienės, S. Sasnauskienės, I. Mizarienės, J. Bondžinskaitės ir kitų, yra viena iš labiausiai nusipelniusių ir pasižymėjusių JAV pažangaus lietuvių judėjimo veikėjų—moterų, aktyviai prisidėjusių ir prisidedančių kovoje už taiką ir socialinę pažangą.

Vytautas Kazakevičius
"Tiesa", 1980 m. vas. 14

Senelė

Kas pirmas keliasi ryte namuos?
—Senelė.
Kas žiebia žviesą kambariuos?
—Senelė.
Kas užkandžių visiems įdės?
—Senelė.
Kas mažąjį mokyklon palydės?
—Senelė.
Senelė—tarsi saulė, šviečianti visiems namuos!
Senelė—nors vardais skirtingais—atrama šeimos!

Kas seka pasakas, mielas, gražias?
—Močiutė.
Kas supina mažoms kasas?
—Močiutė.
Kas cirkan vedasi vaikus?
—Močiutė.
Kas neša jiems žaislus puikius?
—Močiutė.
Močiutė—lyg geroji fėja, mylinti vaikus!
Močiutė—Kiekvienam lyg spindulys vaiskus!

Kas suneša namuosna produktus?
—Bobutė.
Kas verda taip skanius pietus?
—Bobutė.
Kas skalbia, ado drabužius?
—Bobutė.
Kas vėl padaro juos švarius, gražius?
—Bobutė.
Bobutė—triūsia, pluša nuo tamsos ligi tamsos!
Bobutė—dėl kitų savęs nesaugos, netausos!

Kas slaugo sergančius šeimos narius?
—Senelė.
Kas guodžia prislėgtus, irzlius?
Kas randa gerą žodį kiekvienam?
—Senelė.
Kas duoda patarimą prislėgtam?
—Senelė.

Senelė—amžinai jauna, ji niekad nepasens!
Senelė—šimtą metų šeimos labui išgyvens!

J. Subata

RASTI KALTAIS IR BUS NUBAUSTI

Los Angeles, Cal. — Gydytojas Joseph Emory buvo kaltinamas savo nelegališkai (be valdžios leidimo) operuojamoje klinikoje nužudymu 17 kudikių. Teismas tęsėsi net 4 mėnesius. Teismas pripažino jį kaltu nužudyme trijų kūdikių. Taip pat jo žmona buvo kaltinama dalyvavimu sąmoksle kudikius nužudyti. Irgi rasta kalta. Bausmė jiems bus paskirta balandžio 18 dieną.

BET AR GALIMA JA PASITIKĖTI?

Washingtonas. — Central Intelligence Agency (Centrinė Žvalgybos Agentūra) sako, kad pastaraisiais laikais jinai nevartojo Jungtinių Valstijų reporterių, dvasininkų ir akademikų šnipinėjimui. Agentūros pasakymas "pastaraisiais laikais nenaudojo" reiškia prisipažinimą, kad tam tikslui tos rūšies žmonės ji naudodavo. Bet kodėl ji prie to anksčiau tada neprisipažino?

Fort Dix, N. J. — Čia į militarinę tarnybą savanoriškai įstojusios dvi moterys skundžiasi tyrinėtojams, kad jos buvusios išprievartautos. Viena sako, kad ją išprievartavo armijos saržentas batalijono raštinėje. Kita buvusi treinerio iššaginta. Nei jų, nei išprievartautojų pavardės neskelbiamos. Jų skundai esą tyrinėjami.

ANTANAS STRAZDAS

Kovo 9-ąją sukanka 220 metų, kai gimė [1760 m.] Antanas Strazdas, lietuvių liaudies poetas.

A. Strazdas kilęs iš Kriaunų dvaro baudžiauninkų. Jis mokėsi Kražių, Skaistkalnės, Yliūkstės, Daugpilio ir Polocko jėzuitų kolegijose, Lietuvos vyriausioje mokykloje, Varnių kunigų seminarijoje. 1789 m. jis tapo kunigu.

A. Strazdas kunigavo daugelyje Lietuvos miestelių. Kurį laiką vertėsi žemės ir miško darbu. Apskųstas bažnytinei vyriausybei, buvo priverstas reguliariai eiti bažnytines pareigas. Kunigams buvo įsakyta jo poezijos rinkinėlį "Giesmės svietiškos ir šventos" rinkti iš žmonių ir deginti.

Gyvenimo pabaigoje A. Strazdas neturėjo pastovios vietos, buvo prisiglaudęs įvairiose klebonijose ir Skapiškio vienuolyne, kurį laiką gydėsi Vilniuje.

Visuomeninėms, filosofinėms bei moralinėms A. Strazdo pažiūroms būdinti šviečiamojo amžiaus ideologijos bruožai: priešiškumas feodaliniams santykiams, pateistinis pasaulio suvokimas. Poetas buvo stataus būdo, atviras, teisingas, jis nemėgo turtuolių ir viešpataujančio luomo žmonių. Nesilaikė celibato, liberaliai žiūrėjo į bažnyčios dogmas. Gyvenimo būdu A. Strazdas buvo artimas liaudžiai.

Rinkinėlį "Giesmės svietiškos ir šventos" (1814 m.), kurį sudaro ir devyni pasaulietinio turinio eilėraščiai, jis išspausdino be cenzūros leidimo Vilniaus misionierių spaustuvėje.

Dalis A. Strazdo eilėraščių virto liaudies dainomis ir sunku nustatyti, kas iš tikrųjų jo sukurta. Jam priskiriami 35 eilėraščiai, surasti įvairiuose XIX amžiaus rankraštynuose, poezijos rinkiniuose, arba užrašyti žmonėse kaip liaudies dainos.

Savo kūryboje poetas reiškė valstiečių pažiūras, šviečiamojo amžiaus antibaudžiavines tendencijas. Jis smerkė socialine priespauda grindžiamus žmonių santykius, turto nelygybę, propagavo prigimtinės lygybės idėją, aukštino valstiečio darbą.

A. Strazdo kūrybos temos—gamta, valstiečio gyvenimas, buitis ir darbai.

Mirė Antanas Strazdas 1833 metais Kamajuose (Rokiškio rajonas).

Belgradas. — Gydytojai sako, kad Jugoslavijos prezidento Tito sveikata dar vis nesitaiso.

N. LAURUSEVIČIENĖ

Medinis šaukštas

Apkramtytas, pajuodęs
Guli šaukštas medinis. —
Kiek širdžių jisai guodęs,
Kiek burnų išmaitinęs!

Jį rekrūtas kadaise,
Pasislėpęs už ančio,
Gailiom ašarom laistė,
Lyg vienuolis rožančių...

Jį kadaise močiutė,
Tolimai nutekėjus,
Pačiam skrynios kamputy
Atvežė įsidėjus.

Su juo mus, mažus, baudė,
Su juo viralą maišė,
Su jo kotu įspaudė
Duobutes į ragaišį.

...Ak, tas šaukštas medinis!
Daug, oi daug jisai mena...
Jį glaudžiu prie krūtinės,
Kaip relikviją seną.

Tarybine Moteris

KRISLAI

[Tąsa iš 1 pusl.]

tęsėsi net keturias dienas. Ji apsvarstė ateinančių dešimties metų programą juodųjų amerikiečių kovai už rasinę lygybę, prieš visokią rasinę diskriminaciją, už laisvesni ir šviesesnį rytojų visiems amerikiečiams.

Mes tik norime palinkėti juodosios liaudies veikėjams didžiausios sekmės tose garbingose pastangose.

□

Kovo 22 dieną Washingtone įvyks demonstracija. Ji žada būti viena iš didžiausių šios šalies istorijoje. Ją ruošia Jungtinė Studentų Asociacija, kuri turi 6 milijonus narių, ir visa eilė taikos sąjūdžių.

Demonstracijos tikslas: parodyti Kongresui, kokia plati ir gili yra šios šalies liaudyje opozicija Prezidento Carterio užsimojimui sugrąžinti verstiną militarinę tarnybą.

□

Pasvalio rajono žemdirbiai ir statybininkai iškėlė šūkį: **"Kiekvienam ūkiui—vaikų lopšelį-darželį".** Jį jau užgyrė Komunistų Partijos Centro Komitetas, jam pritaria Lietuvos vyriausybė. Šis gražus šukis pavirsta visos Tarybų Lietuvos liaudies šūkiu. Amerikos pažangieji lietuviai jį nuoširdžiausiai sveikiname.

□

Dar nepasibaigė istorija su užgrobimu ir laikymu įkaitomis 50 amerikiečių Irano sostinėje Teherane, kaip, tiesa, kitoje formoje ir su skirtingais tikslais, tokia pat istorija šios dienomis tapo pakartota Colombijos respublikos sostinėje Bogota. Ten, kaip žinia, tapo užgrobta ir laikoma įkaitomis keletas desėtkų užsieniečių diplomatų, jų tarp net 17 ambasadorių.

Tai naujas ir labai pavojingas reiškinys tarptautiniuose santykiuose. Jis neturėtų pasikartoti jokiam kitame pasaulio kampe.

Kalifornijoje atmosferinės problemos

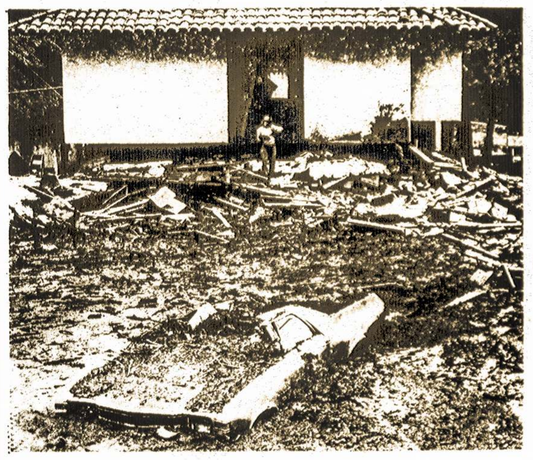

Tokių baisių vaizdų Kalifornijoje labai daug.

Jeigu Kalifornijoje nebūtų išvystytos vandens konservavimo įrenginių saugyklos ir nepravesta laukų įrigacijos sistema, tai vasarą laukai virstų dykumomis. Pavyzdžiui, 1979 metų vasarą 203 dienos nelijo. Kam čia lietus? Kad iš Kolorados ir Feder ūpių užtvankų ir iš kalnuose sukauptų vandens rezervarų, kanalais ir vamzdžiais vanduo atiteka į miestus, drėkina daržovių, vatos ir kitokių pasėlių laukus, bei vaismedžių sodus. Rudenį laukiami ateinantys lietūs, kurie per žiemą, be įrigacijos palaiko Kaliforniją žalią. Jeigu per žiemos lietingą sezoną prilyja 14 colių, tai skaitoma normalu.

Tačiau šiemet vasario mėnesį nuo Ramiojo Vandenyno, per devynias dienas atėjo septyni liučių štormai. Prilijo 13 colių. Nuo Santa Barbara iki San Diego, 200 mylių Pietinės Kalifornijos plotu padarė pusę milijardo dolerių nuostolių. Kalifornijos gubernatoriui reikalaujant prez. J. Carter paskelbė šiuos pavietus "disaster"—nelaimių apylinkę. Sąrišyje su potvyniais žuvo 24 žmonės, 111 namų visai sunaikinta, 14,390 namų sužalojo. Tarpkalniuose kelius išplovė. Paplugdė daržovių laukus. Padarė farmeriams už milijono dolerių nuostolių. Kadangi daržovių derlius buvo arti prie nuėmimo, tai aišku, kad jos pabrangs.

Kalifornija kalnų ir derlingos žemės klonių kraštas. Los Angeles ir San Francisco miestus ir jų apylinkės apibūdinti tinka lietuvių poeto dainos žodžiai: "Kalnai ant kalnų, o ant tų kalnų, kalnai ir maži kalneliai". Tokiose vietose labai gražu gyventi, kada saulėtų dienų šiltas klimatas glosto ir glamonėja gamtą. Tačiau tokį ramų gyvenimą kartais sutrugdo žemės drebėjimai, vasarą kalnų gaisrai, žiemą lietūs. Vasarą sausio sezono metu dažnai įvyksta kalnų augmenijos gaisrai. Tokius gaisrus gerinti naudojami lėktuvai, elikapteriai ir specialūs ugniagesiai. Kartais tokie gaisrais sudegina prie kalnų ar tarpekliuose esamus namus. Nudegus kalnų augmenijai lieka pūvesių pilna puri, sausa žemė. Užėjus smarkiam lietui tokia žemė pavirsta į skystos košės purvą, kuris tekėdama pakalnėn paskandina ten esamus namus purvo jūroje, sužaloja baldus, kartais išverčia sienas. Nuo didelio ir ilgo lietaus kalnų šlaitai pasiliuosuoja, nuslenka į pakalnę, nusinešdami namus. O jeigu kalnų tarpelyje yra pastatytų namų, ir juos užgriūva. Per praėjusio lietaus audras, tokias nelaimės ištiko Los Angeles ir San Bernardino apylinkės arti prie kalnų gyvenančius gyventojus. Apie 80 mylių nuo Los Angeles iš kalnų atitekanti San Jacinto ūpe išplovus vandens apsaugos pylimą, užtvindė tuo pačiu vardu 8,500 gyventojų miestą. Tas pats atsitiko užtvinus San Diego ūpei. Vanduo apsėmė Mission Valley prekybos centrą, viešbučių ir motelių kompleksą. Nuo vandens nukentėjo Palm Springs žieminio rezorto turtuolių žaislavietę.

Nežiūrint tų visų nelaimių, nesulaiko žmonių daugėjimo Kalifornijoj. Švelnus, šiltas klimatas, teikiantis gyvenimui malonumą—ivos čia vilga. 1940 m. Kalifornija turėjo 6,907,383 gyventojus. O šiuo metu viršija 23 milijonus! Mūsų kaimynė šalis Kanada 24 kartus didesnė už Kaliforniją irgi turi tik virš 23 milijonus gyventojų. Gal dėlto, kad ten šaltos ir ilgos žiemos. Kaip vietinė spauda praneša, Los Angeles apylinkėje gyvena 72 tukstančiai kanadiečių. Visgi Kanadai didelis nuostolis atidavus tiek gyventojų Kalifornijai.

Vl. Raila

Užsakykite "Laisvę" savo giminėms

Peace. **Anton Refregier**

KANADOS ŽINIOS

Montreal, Quebec

NETEKOME TAUTIETĖS

Vasario 21 d., po labai ilgos ir sunkios ligos, iš gyvųjų tarpo išsiskyrė **Ona Jakšienė**, sulaukusi 77 metų amžiaus. Dideliame liūdesyje liko Velionės trys vedusios dukros, 9 anukėliai ir brolienė M. Barzdeniene. Lietuvoje kilusi nuo Kūpiškio. Atvyko į šią šalį prieš Antrą pasaulinį karą.

Į šermenis atsilankė įvairaus amžiaus tautiečiai. Po palydų visi buvo pavaišinti.

Velionei amžina ramybe, o likusiems artimiesiems gili užuojauta.

KANKINA SLOGOS

Daug tautiečių pergyveno ir pergyvena naujos rušies slogas. Vieni lengviau, kiti sunkiau. Pastaruoju laiku jau trečią savaitę, kai sunkiai ši liga yra prispaudus J. J. Vilkelius ir R. M. Karalevičius.

LINKSMESNĖS NAUJIENOS

B. ir J. Pakuliai (tabako augintojai) sukvietė savo artimus draugus ir bičiulius atžymėjimui 30 metų savo vedybinio gyvenimo sukakties. Jubiliatams palinkėta daug šviesių vedybinių sukakčių.

Jaunieji St. ir K. Balčiūnai susilaukė naujagimio sūnelio, o Bronė Balčiunienė, kuri neseniai palaidojo savo vyrą, anukėlio.

V. ir J. Gurklių (Džiaugytės) duktė Joana susižiedavo su graikų tautybės vaikinu. Vestuvės numatomos spalio mėnesi.

Moterų Klubas, su naujomis jegomis, ruošiasi Tarptautinės Moters Dienos atžymėjimui, pirmą dieną kovo (tikiu, kad kai skaitysite šiuos žodžius, tai parengimas jau bus praėjęs). Jos taip-gi ruošiasi ir Motinos Dienai, kuri įvyks gegužės 4 d. Šis parengimas bus didesnės apimties ir su šokiais. **P.**

Gražu ir gražiausia

Gražu yr Kanadoj gyventi,
Daug gražių upių, ežerų;

Daug gamtos turto, tyro oro,
Kalnų ir ošiančių šilų.

Gražu Jungtinėse Valstijos,
Daug darbo, duonos, pinigų;

Daug trapiškų žiedų
ir fruktų
Tarp keturių jos klimatų.

Nors Lietuva Šalis mažytė,
Lietuvio širdžiai yr brangi,
Ji, iš visų šalių gražiausia
Jai lygios šalies nerasi.

Jonas Šutas
(Kanada, 1980)

TORONTO, ONTARIO

MIRĖ J. MASIOKAS

Vasario 16 d. mirė Julius Masiokas, sulaukęs 84 metų amžiaus. Palaidotas Sv. Jono kapinėse Mississagoje. Paliko nuliūdyme sūnų, Edvardą, tris anūkus ir dukterį, Elinora Klanis.

J. Masiokas Lietuvoje buvo kilęs iš Aukštadvario, nuo Marijampolės. Jo žmona mirė prieš 2 metus, taip-gi ir kiti artimesnieji, gyvenę Lietuvoje.

Po laidotuvių, dalyviai buvo pavaišinti lietuvių salėje, Mississagoj.

ATŠVENTĖ GIMTADIENIUS

Dvieju savaičių laikotarpyje atšventė gimtadienius A. Vaičiulienė per "Bingo" sueigą Clairmont salėje ir susirinkusiuos pavaišino skanumynais. Kitą savaitę, atšventė gimtadienius J. Kukteris, Sūnų ir Dukterų Pensininkų Klubo šeimininkės vyras ir K. Narusevičius, buvęs ilgus metus sekretorium Sūnų ir Dukterų Pašalpinėje Draugijoj. Jų žmonos pavaišino susirinkusiuos įvairiais skanumynais.

ATOSTOGAUTOJAI

Iš šiltų kraštų sugrįžo saulę nudegę: A. Gaižauskiene iš Meksikos ir P. Balnys iš Havajaus salų.

Petronė ir Česteris Kuzmai, A. Vilkelienės dukra su žentu, išvyko į Meksiką.

SERGANTIEJI

Pastaruoju laiku Toronte siautė šalčio ligos, epidemijos pobudžio, ir daugelis iš lietuvių buvo smarkiai susirgę. Sunkiau sergančios yra K. Kulikauskienė ir U. Sasnauskienė. Ligonės gydosi namuose. **J. N.**

MANO NUOŠIRDI PADĖKA

Mano 83-iasis gimtadienis įvyko šių metų sausio 26 dieną. Jo atžymėjimui Sūnų ir Dukterų Pensininkų Klubo parengime "Bingo" buvo suruošta puiki puota. Kadangi aš apleidžiu Kanadą, tai susirinkio gražus būrelis draugų, su kuriais per eilę metų su pertraukomis teko veikti progresyvių lietuvių organizacijose, kas man teikė didelį malonumą ir davė jėgų sulaukti žilos senatvės. Dabar Tarybinė tėvynė yra pasiryžusi suteikti man prieglobstį . . .

Išvykdamas, dėkoju visoms ir visiems dalyviams mano gimtadienio atžymėjime ir išleistuvėsę. Ypač dėkoju šeimininkėms už suruošimą tokios puikios puotos ir už tokius nuoširdžius linkėjimus man sekmės.

Dar kartą: Širdingas darbininkiškas ačiū. Visuomet Jumis prisiminsiu.

S. Karvelis

UŽUOJAUTA

Mirus

Justui Paleckiui

Reiškiame gilią užuojautą žmonai Genovaitei, dukroms Sigitai, Gerutei, Vitai ir sūnui Justui; taipgi visiems T. Lietuvos žmonėms, netekus brangaus draugo, o mums asmeniniai pažįstamo žmogaus.

JANINA ir **JONAS VILKELIAI**
Laval, Que., Canada

MONTREAL, QUE., CANADA

Mirus

Nancy Narusevičienei [Norris]

Reiškiame gilią užuojautą vyrui Juozui, dukrai Nancy su šeima, sesutėms Anne ir Mary su šeimomis, artimai giminaitei Alice Yuškienei su šeima; taip pat liūdime netekę artimos ir geros draugės. Nancyte, ilsėkis ramiai, o mes visuomet tave prisiminsime.

B. M. Šalčiūnai	K. Milevičius
J. J. Vilkeliai	A. Shneider
M. M. Laurynaičiai	P. Botyrius
J. H. Kurylai	V. Morkewich
J. A. Brakniai	A. Šiuplevičienė
M. A. Paragiai	J. Narusevičienė
L. Ch. Vaitiekunai	L. Skripka
P. M. Latvaičiai	P. Bendžaitienė
E. A. Matiukai, Jr.	E. Juraitiene
T. M. Tautkai	B. Mastavyčiutė
J. S. Čičinskai	E. Vilkis
J. P. Teleniai	L. Skirkiene
L. V. Brakniai, Jr.	J. Tamasonienė
F. F. Nakai	A. Critchley
T. N. Subačiai	S. Virbalas
V. O. Verbylai	A. Z. Juzulaičiai
K. A. Keršiai	B. H. Simoneliai
M. M. Gudai	A. B. Alenskai
V. K. Rudinskai	A. J. Kaušylai
A. M. Simijonai	M. Matusevičienė
P. H. Vitai	K. Lukošius
J. E. Baršauskai	Steph. Vekteriene, Jr.
J. E. Urbonavičiai	M. Janušiene
K. H. Mališauskai	V. Krupauskas
L. P. Kisieliai	O. Veršinskiene
A. A. Mikuliai	B. Janaskiene
J. J. Buttino	J. Balsys
J. J. Gabrusevičiai	E. Petrauskienė
R. T. Bannon	H. Mastavičienė
H. E. Jagulevičiai	B. Kvietinskas
V. F. Jotkai	J. Kaušakiene
A. E. Morkevičiai	E. Daugelienė
J. N. Hettel	J. Gelčiene
D. C. Petrauskai	A. Sukneliene
J. P. Skripkai	J. Stukas
J. V. Knistautai	S. Petronienė
F. S. Spaičiai	A. Matiukas
A. A. Liokaičiai	V. Vekterienė
P. M. Niaurai	J. Verbickas
J. R. Jurgštai	K. Žižiuniene
J. V. Gurkliai, Jr.	V. Lazauskiene
J. M. Skinkiai	R. Adokauskiene
J. P. Taruškai	M. Tamkevičiene
R. M. Karalevičiai	V. Zavišiene
J. J. Girdauskai	K. Mickunas
M. D. Čičinskai	V. Bumbuliene
J. S. Akromai	Stephen

VERDUN, QUE., CANADA

Mirus

Stasiui Balčiūnui

Reiškiame nuoširdžią ir gilią užuojautą jo žmonai Bronei, sūnui Stanley su šeima, taipgi visiems artimiesiems bei draugams.

O Tau, Stasi, Tegu būna lengva Canados Žemė.

JONAS ir **IRENA JUSKAIČIAI**

CLEARWATER, FLORIDA

Mirus

Stephanie Vinikaitienei [White]

Reiškiame nuoširdžią ir gilią užuojautą jos mylimui vyrui Juozui, dukrai Gladys Tate, broliams William ir Bernard Walentine, seserims Charlotte Ruk, Frances McDermont, ir jų šeimoms jų liūdnoje valandoje. Mes liūdime netekę mylimos, brangios draugės.

JUOZAS ir **TILLA LUKAI**
VIKTORAS ir **MILLIE REPEČKAI**
ALMA BRUWER

ST. PETERSBURG, FLORIDA

Vasario 16 dieną savoje salėje klubiečiai suruošė pagerbimą Vladui Dubendriui, kaipo nusipelniusiam klubo nariui. Prieš 7 metus buvo nupirktas pastatas bei suorganizuotas Lietuvių Piliečių klubas. Vladas Dubendris pirmas įnešė stambią sumą namo nupirkimui.

Renkant klubo valdybą V. Dubendris sutiko užimti viceprezidento pareigas ir per 7 metus ištikimai tarnavo. Jis daug prisidėjo prie salės vidaus papuošimo.

V. Dubendris ištarnavęs 7 metus klubo valdyboje, šiemet nutarė savo pareigas pavesti jaunesniam.

Klubiečiai nutarė pagerbti jį už jo nuopelnus.

Klubo prez. V. Bunkus suglaustai apibudino Vlado veiklą pažangiajame judėjime ir iteikė jam Garbės lentelę (plaque) su užrašu:

DRAUGUI

Vladui Dubendriui, Garbės vice-prezidentui už nuopelnus pažangiųjų lietuvių veiklai Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Lithuanian Senior Citizen's Club, Inc.
St. Petersburg, Fla.
Vasario 16 d., 1980 m.

Svarbu pabrėžti, kad Vladas Dubendris tą pat dieną vasario 16-tą gražiai atžymėjo savo 93-čią gimtadienį.

Svečių buvo prisirinkusi pilna salė. Šeimininkai M. ir A. Raškauskai visus skaniai pavaišino. Jubiliatas užfundijo visiems po taurelę.

Pirmininkavo V. Bunkus. Pirmiausia Vera Bunkienė apjuosė V. Dubendrį tautiška juosta ir pasveikino gimtadienio proga. Po to pijaninu skambino Helena Janulytė ir visa publika padainavo jubiliatui "Ilgiausių metų", bei "Linksmo gimtadienio".

Po to sekė sveikinimai. Stasys Kuzmickas sveikino nuo Dainos Mylėtojų Choro ir padainavo solo Vladui.

Čia iteikiama V. Dubendriui Garbės lentelė [plaque]

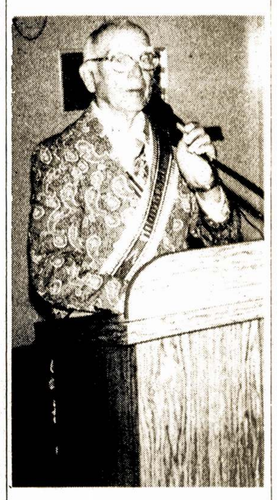

Čia V. Dubendris dėkoja visiems už jo pagerbimą.

Vladą sveikino viešnios iš Chicagos: Al. Jakienė ir Julė Urmonienė taipgi pasveikino klubo advokatas Dominic Amadio, Aldona Aleknienė, Juozas Vaitkus, Helena Janulytė. Visi pasakė Vladui daug gražių žodžių bei linkėjimų.

Paskutinė kalbėjo Julė Andriulienė. Ji plačiai pakalbėjo apie V. Dubendrio veiklą Chicagoje.

Linkėjo jam ilgiausių metų bei saulėtos laimės gyvenime.

Pabaigai Dainos Mylėtojų Choras padainavo Jubiljatui keletą dainelių.

Vladas Dubendris iteikė Chorui $50 paramos.

Choro pirmininkas Stasys Kuzmickas Choro vardu dėkojo V. Dubendriui už gražią paramą Choro. Paskutinis kalbėjo Jubilijatas Vladas Dubendris padėkojo klubiečiams už suruoštą gražų jam pagerbimą, sveikintojams už gražius žodžius bei linkėjimus.

Vladas Dubendris proga savo 93-čio gimtadienio siunčia "Laisvei" $50 paramos.

PRANEŠIMAS

Kovo 8 dieną įvyks paminėjimas Tarptautinės Moters dienas. Bus kalba ir meninė programa.

Kovo 15 dieną įvyks klubo renginys.

Kovo 22 dieną LLD 45 kp. renginys.

Kovo 29 dieną klubo parengimas-koncertas, kuri išpildys Čekoslovakų choras. Įvyks 314—15 Ave. South.

Prašom visus dalyvauti.

V. Bunkienė

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Stefanijai White-Vinikaitienė

Reiškiame širdingą užuojautą jos vyrui Juozui, dukrai Gladys Tate, ir jos šeimai, broliams, Wiliamui ir Bernardui Walentine, sesutėm Charlotte Ruk ir Frances McDermont. brolvaikiams, seseriečiams, anūkams ir kitom giminėm.

Elena Jeskevičiutė	D. Mikalajunienė
Amelija Jeskevičiutė	J. Stančikas
W. ir E. Dudai	Vincas Kervela
P. ir A. Aleknai	A. ir M. Rackauskai
Vincas Paulauskas	J. Greblick
M. Vilkauskas	J. Gendrenienė
K. ir E. Damalakai	A. Brewer
J. Urmonienė	J. Andrulienė
J. Šarkiunas	W. ir M. Lukai
H. Šarkiunienė	B. ir M. Brannen
M. Vasiliauskienė	J. Bowman
M. Gružinskienė	N. ir H. Samanick
W. ir K. Kelleys	R. Zaluba
H. Siaurienė	Emilija Paulauskienė
E. Snerpunienė	M. Gramm
V. ir M. Repekai	A. Lobikis
S. Yuknis	W. ir F. Phillips
J. Judickas	M. Petrikienė-Česnavičiutė
E. Volley	A. ir P. Lukas
Jacky White	V. Casper
L. Strack	J. ir M. Miller
J. ir B. Vaitkai	F. ir V. Budrioniai
A. Pakalniškienė	W. Dubendris
Povilas Stankus Easton	J. Gresh
S. ir V. Kuzmickai	A. Budrienė
V. ir V. Bunkai	A. Pateckas
F. Kontenis	Prane Pfeifer
F. Bunkus	D. Mikalauskas
R. ir H. Feiferiai	S. Doraška
J. ir T. Lukai	F. M. Walaitis
H. Janulytė	W. ir M. Strolis
L. Novak	F. Mack
M. Klishius	M. Rutkauskienė
J. ir H. Dobrow	

● KUR VADOVAUJA MOTERYS

Vahibai — beduinų genties, gyvenanti centrinio Omano akmeningose dykumose. Gyvenimo būdu šie žmonės gerokai skiriasi nuo kaimynų, kurie juos vadina nuodėmės vaikais.

Po sunkia čadra slepiančios veidą vahibų moters socialinis statusas unikalus tarp arabų genčių. Ji pati išsirenka mylimąjį, nori išteka, nenori — neišteka, nori — išsiskiria be jokių formalumų ir visiškai kontroliuoja vaikų auklėjimą. Dažnai vedę vyrai lieka gyventi savo tėvų namuose už 60—70 km nuo žmonų ir tik retkarčiais jas aplanko.

Vahibų šeimos ūkis yra bendras, tačiau jį tvarko moterys. Žinoma, tam tikro darbų pasiskirstymo vis dėlto esama: moterys prižiūri ožkas ir avis, vyrai gano kupranugarius. [Vahibų kupranugariai laikomi greičiausiais Arabų pusiasalyje.]

Klajoklinis gyvenimo būdas — vahibų gyvenimo pagrindas. Pavasarį, kai baigiasi lietų periodas, ieškodami geresnių ganyklų, jie gena savo bandas šimtus kilometrų ir statosi naujus būstus. Senuosius būstus jie palieka atvirus ir visada gali į juos sugrįžti. Palieka juose ir turtą, kurio nereikia klajojant: sidabro indus, kilimus, drabužius.

Maisto gaminimas — vyrų tradicinis užsiėmimas. Rytais, kai moterys melžia ožkas, ore pasklinda kavos kvapas. Į kavą dedama cinamono, smilkalų, šafrano ir gvazdikėlių.

Vahibų socialinių institutų kilmė mįslinga ir problematiška. Kai kurie specialistai mano, kad gyvenimo būdą jie paveldėjo iš priešislaminių laikų Arabijos genčių.

CLEARWATER, FLA.

Mirus

Stefanie White

Reiškiame nuoširdžia gilia užuojauta jos vyrui Juozui, dukrai Gladys, žentui Robert Tate, Smithtown, N. Y.; anūkai Stefanie, anūkams Robert, William, sesutėms Charlotte Ruk, Frances ir žentui James McDermont, Pittsburgh, Pa.; broliams William ir Bernard Walentine, Bowdoinham, Maine, ir visiems artimiesiems bei draugams.

Ir mes kartu liūdime.

ADELĖ PAKALNIŠKIENĖ
MARGARET KLISHES
A. ir A. JOCIAI

MIAMI, FLA.

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Albinos Handerson

Mirė 1978 m. kovo 4 d.

Prabėgo dveji metai nuo mūsų mylimos dukrelės mirties. Mes ją minime kasdieną ir niekad nepamiršime jos.

Ilsėkis ramiai Floridos šiltoje žemelėje.

Liūdinti **tėvai—**
JONAS ir **URŠULĖ DAUGIRDAI**

DETROIT, MICHIGAN

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Jau septyneri metai, kai mirė mūsų mylimiausias

Mikas Detroitietis

[MIKE MASYS]

Mirė 1973 metų kovo 7 dieną

Kiekvieną dieną jo ilgimės ir mintyse kartojame šiuos žodžius:

"Gyvenimą užbaigei ir užmerkei akis,
Amžinu miegu ramiai užmigai,
Nustojo tau plakusi pailsusi širdis
Savo mylimą dukrą Stefaniją ir žmoną Teofilę
Liūdėt palikai . . . . . ."

Ilsėkis ramiai, brangusis, savo nameliuose Woodlawn kapinių įsienyje. Mes Tave nuolat lankysime, liūdėsime ir niekad nepamiršime.

Liūdinti **dukra STEFANIJA**
ir **žmona TEOFILĖ**

GREAT NECK, N. Y.

ŠIRDINGAI DĖKOJAME

Mirus mūsų mylimam tėvui ir dėdei Jurgiui Klimui norime išreikšti širdingą padėka visiems, kurie tiek prisidėjo prie palengvinimo mums pernešti šią skaudžią nelaimę.

Jurgis Klimas įdėjo daug pastangų, kad palikus pažangiųjų draugijų tarpe šviesesnį meno prisiminimą.

Liko jo artimieji didžiausiame nuliūdime—du anūkai Paul Saltanis ir Paulette Silveri; 4 proanūkiai Chris King, Lucianne Silveri, Frances Silveri ir Joey Silveri; brolio dukra Aldona DeVetsco su sūnum ir dukra.

Dukra—BIRUTĖ KLIM SALTANIS
ir šeima

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

Joseph J. Garszva

Undertaker and Embalmer

HAVEN HILL FUNERAL HOME, INC.

104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418
Telefonas: 846-1970

Išskrido į Meksiką

Albany, N. Y. — New Yorko valstijos gubernatorius Carey praeitą savaitę išskrido į Meksiką ramiai praleisti atostogas. Net neskelbiama jo ten apsistojimo vieta. Tik sakoma, kad jis yra apsistoję pas "draugą".

New Yorkas. — Dvidešimt vienas Miesto Tarybos narys ir ligoninių darbininkų unijos pirm. Victor Gotbaum laikė susirinkimą ir nutarė raginti merą Koch nutraukti visus savo planus uždaryti Sydenham ligoninę.

New Yorkas. — Buvęs Queens County demokratų vadas ir Miesto tarybos narys Matthew Troy pradėjo atlikti kalėjimo bausmę. Jis buvo nubaustas už finansines suktybes.

ST. PETERSBURG, FLA.

Mirus

Stefanijai White-Vinikaitienė

Reiškiame širdingą užuojautą jos vyrui Juozui, dukrai Gladys Tate, ir jos šeimai, broliams Viliamui ir Bernardui Walentine, sesutėm Charlotte Ruk ir Frances McDermont, brolvaikiams, seseriečiams, anūkams bei kitom giminėm.

LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJA
45 KP. VALDYBA ir **NARIAI**
St. Petersburg, Fla.

CLEARWATER, FLA.

Mirus

Stefanie White

Reiškiame gilią užuojautą vyrui Juozui, dukrai Gladys, žentui Robert Tate, Smithtown, N. Y., anūkei Stefanie, anūkams Robert, William, sesutėms Charlotte Ruk, Clearwater, Fla., Frances ir žentui James McDermont, Pittsburgh, Pa., broliams William ir Bernard Walentine, Bowdoinham, Maine, ir kitiems artimiesiems bei draugams.

LITHUANIAN SENIOR CITIZENS' CLUB
St. Petersburg, Florida

NUOŠIRDŽIAUSIA UŽUOJAUTA

Mirus

Justui Paleckiui

buvusiam ilgamečiui Tarybų Lietuvos prezidentui ir taikos gynimo komiteto pirmininkui.

Reiškiu giliausią užuojautą visai Lietuvos valdžiai, vyriausybei, draugo Paleckio šeimai ir visiems jo draugams bei artimiesiems.

JONAS SMALENSKAS
Miami, Fla.

CLEARWATER, FLA.

Mirus

Stefanijai Vinikaitienei-White

Reiškiu gilią užuojautą jos vyrui Juozui, dukrai Gladys ir jos vyrui Robert ir šeimai, sesutėms Shirlet ir Frances, broliams Bill ir Benny ir jų šeimoms; taipgi visiems artimiesiems.

ONA ČEPULIENĖ
Brooklyn, N. Y.

ROCHESTER, N. Y.

Mirus

Leokadijai Bekešienei

Reiškiame gilią užuojautą jos artimiesiems bei draugams.

J. E. KASMOČIAI
Huntington, N. Y.

Prisimenant Steponą Večkį

Kadangi S. Večkys priklausė Socialistų Partijai ir nenorėjo būti paimtas į armiją, tai tapo "slekeriu"—pakeitęs pavardę į S. Kuodis, išvyko į Kanadą.

Keliolika mėnesių pagyvenęs Kanadoje, velionis grįžo atgal į Jungtines Valstijas, Detroit, Mich., ir visą karo laiką gyveno nelegaliai, be pastovių, nuolatinių pragyvenimo šaltinių. Bet jis nenutraukė ryšių su pažangiaisis lietuviais ir skaitė "Laisvę" nuo pat jos pirmojo numerio. Nors gyvendamas labai sunkiose sąlygose S. Večkys stengėsi lavintis ne tik lietuviškai, bet ir angliškai, ir per kelių metų pastangas gerai pramoko abi kalbas.

1917 metais "Laisvei" pradėjus eiti dienraščiu, Steponas dirbo jos redakcijoje ir rašinėjo korespondencijas. "Laisvėje" išdirbus keletą metų, buvo iškviestas į Chicagą dirbti "Vilnyje". Jai reikėjo gero linotipininko (raidžių rinkėjo). Dirbdamas "Vilnies" spaustuvėje, Steponas įsitraukė į pažangiasias organizacijas, buvo renkamas kuopų sekretoriumi.

Vincui Rudaičiui išvykus dirbti į "Vilnį", Steponas Večkys sugrįžo atgal į "Laisvę" ir jos spaustuvėje dirbo iki susirgimo.

S. Večkys buvo labai nervingas žmogus, bet turėjo gerą širdį, užjautė darbo žmones. Jeigu kas iš laisviečių susirgdavo ir prašydavo pagalbos, jis niekados neatsisakydavo ją suteikti.

"Laisvės" spaustuvėje sumažėjus darbininkų skaičiui, S. Večkys turėjo įdėti daugiau darbo ir energijos, kad laikraštis laiku išeitų. Be to, jis rūpinosi ir "Laisvės" namo pataisymais. Susirgus ilgamečiui "Laisvės" Direktorių Tarybos sekretoriui Vincui Čepuliui, S. Večkys buvo išrinktas užimti jo vietą. Jis tas pareigas atliko labai gerai.

Dirbdamas "Laisvėje" sunkiai ir ilgas valandas, kaip dauguma laisviečių dirba, Steponas gavo širdies priepuolį, jam supralyžvao dešiniąją kūno pusę. Buvo paguldytas į ligoninę. Ten kiek atgavęs sveikatą, jis sutvarkė savo asmeniškus reikalus, paliko "Laisvei" kuklią dovaną ir atsisveikinęs su draugais laisviečiais, išvyko į Tarybų Lietuvą.

Kaip sakyta, ten vasario 4 dieną išsiskyrė iš gyvųjų gretų. Lietuvos žemelė priglaudė ištikimą darbo žmonių draugą, kuris per savo ilgą amžių dirbo ir kovojo už geresnį gyvenimą darbo žmonėms visame pasaulyje.

Reiškiame užuojautą Stepono giminėms ir draugams.

Povilas Venta

Tarp lietuvių

Gavome pranešimą iš Kingston, N. Y., kad ten mūsų sena veikėja ir žurnalistė Alisė Jonikienė yra susirgusi. Į lovą ją paguldė "flu", kuri ten dabartiniu laiku siautėjanti. **Rep.**

Moters Dienos minėjimas

Atrodo, kad kaip ir visuomet, New Yorko Lietuvių Moterų Klubas gražiai paminės Tarptautinę Moters Dieną-Kovo Aštuntąją šiais metais. Tai įvyks kovo 9 d., 2 val., "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Programa bus trumpa ir įvairi. Aido Choras, vadovybėje Mildred Stensler, mums duos meninę programą. Dalyvaus pats Choras, solistai Nelė Ventienė ir Victor Becker, Nastė Buknienė mums skaitys tai progai pritaikytus eilėraščius. Kalbą pasakys žurnalistė Irena Krivickienė, o Krivickų vaikučiai taipgi pasirodys gal su daina, gal su eilėmis.

Po programos bus puikūs pietūs. Auka $7.

Kviečia **klubietės**

"Laisvės" administracija praneša

Gavome linksmą žinią iš "Tėviškės" Draugijos pirmininko generolo P. Petronio. "Laisvės" Bendrovės ekskursija bus priimta Lietuvoje nuo liepos 4 d. iki liepos 14. Dainų Šventė įvyks "Vilniuje" liepos 11-13 d. d.

Šį kartą tegalėsime priimti į ekskursantų grupę 20. Visas detales, kainą ir t. t. paskelbsime vėliau. Iki šiol dar neturime pilnesnių žinių.

RICHMOND HILL, N. Y.

LIŪDNAS IR SKAUDUS PRISIMINIMAS

Juozas Babarskas

Mirė 1976 m. kovo 10 d.

Jau praėjo ketveri metai nuo mano mylimo vyro, dukrelės tėvo ir anūkių senelio mirties. Negailestingoji mirtis atėmė jį iš mūsų tarpo. Mes kasdieną ilgimės jo.

Liūdinti **žmona—ANA**
duktė—IRENE
ir **šeima**

☆ BRIEFS ☆

In The New York Times:

The One Great Fear Of the Soviet People

To the Editor:

In late December, before the Afghanistan "crisis," I was in the Soviet Union. As a member of an American delegation I talked with scientists at the central planning agency (Gosplan) and the Institute of the U.S.A. and Canada, with leaders of the Society for Friendly and Cultural Relations with Foreign Countries in Moscow, Kiev, Tashkent and Samarkand, with journalists and with many ordinary citizens.

Everywhere the Soviet people asked one question: Why don't our two governments agree on SALT II and work for the reduction of armaments, mutual confidence and peace? All expressed alarm over the recent decision of NATO to build and deploy Pershing II and cruise (nuclear) missiles in Europe — a decision that seemed to them an unnecessary provocation in the context of SALT II and détente. Now comes the Carter policy of capricious reversion to the cold war and explicit military confrontation.

The Soviet people repeatedly and earnestly pointed out that they lost more than 20 million people in the war against fascism — in which the U.S. was their ally — and that they are sick unto death of war. They observed that they have never threatened the U.S. and are not threatening the U.S. now, that the Soviet military posture is defensive and that there is a continuing readiness to negogiate disarmament.

They have a great friendliness for the American people. They yearn for peace, friendship and cooperation with us. They fear an atomic war that will incinerate their cities, people, children and the whole human future. Our own people, as the polls show, reciprocate these feelings for peace.

The Afghanistan situation raises the question of whether two big nuclear powers can sensibly control their opposing interests for the sake of a higher end — disarmament, peace and human survival. The past success of détente and SALT I shows that they can. For the sake of our survival, let's return to détente.

HOWARD L. PARSONS
Professor and Chairman
Philosophy Department
University of Bridgeport
Bridgeport, Conn., Feb. 7, 1980

* * *

New York Aido Chorus rehearsal, Saturday, March, went very well. We are ready for our performance at the International Women's Day affair, Sunday, March 9.

At the coffee table chorus members and guests got a bit of political education. Edmund Juškis from Washington was with us. His speech about current events was received enthusiastically.

Highlight of the after afternoon was showing of the slides by Mildred Stensler. It was most interesting to watch scenes from our affairs and recent travels of Mildred and Victor in U. S.

How about joining the Aido Chorus and taking pride in helping Lithuanian culture alive in America? **Ilse**

Edmund Juškys

Mildred Stensler